

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O.P.S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**KOMPARACE VOLEBNÍCH KAMPANÍ
POLITICKÝCH STRAN A JEJICH DOPAD NA
VÝSLEDKY VOLEB DO ZASTUPITELSTVA
JIHOČESKÉHO KRAJE V ROCE 2012**

Autor práce: Jan Hlaváč

Studijní obor: Regionální studia

Forma studia: Prezenční

Vedoucí práce: doc. Dr. Lubomír Pána, Ph.D.

Katedra: Katedra společenských věd

2013

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím , aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

Děkuji vedoucímu bakalářské práce doc. Dr. Lubomíru Pánovi, Ph.D. za cenné rady připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

HLAVÁČ, J. *Komparace volebních kampaní politických stran a jejich dopad na výsledky voleb do zastupitelstva Jihočeského kraje v roce 2012 : bakalářská práce*, České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o.p.s., 2013. Vedoucí bakalářské práce : doc. Dr. Lubomír Pána, Ph.D.

Klíčová slova : volby, krajské zastupitelstvo, Jihočeský kraj, demonstrace

Hlavním cílem této bakalářské práce je analýza a srovnání programů a kampaní šesti nejsilnějších politických stran ve volbách do zastupitelstva Jihočeského kraje a jejich dopad na mysl voličů. Dalším dílčím cílem je zjistit, proč vznikly takové nepokoje po vyhlášení výsledků voleb.

Tato práce je koncipována celkem do čtyřech kapitol. První kapitola se zabývá cílem a metodikou dané práce. Druhá kapitola popisuje a srovnává programy šesti nejsilnějších politických stran. Třetí kapitola srovnává výsledky krajských voleb v roce 2008 a 2012. Poslední kapitola pomocí ankety zkoumá dopad výsledků voleb na mysl voličů.

ABSTRACT

HLAVÁČ, J. *Comparison of the election campaigns of political parties and their impact on the results of election for the South Bohemian Region in 2012 : bachelor's thesis*. České Budějovice : The Collage of European and Regional Studies, 2013. Supervisor : doc. Dr. Lubomír Pána, Ph.D.

Keywords: election, regional council, South Bohemian Region, demonstration

The main goal of this thesis is the analysis and comparison of programs and campaigns of six the strongest political parties in election to council of South Bohemian Region and their impact on the mind of selectors. The particular goal of this thesis is find out, why were created disorder after declaration results of election.

This thesis consist of four main chapters. The first chapter drala with targets and methodology of this thesis. The second chapter describes and compare programs of six the strongest political parties. The third chapter compare results of regions election in 2008 and 2012. The last chapter with help of survey examines impact of results on the mind of selectors.

Úvod	7
1. Cíl a metodika bakalářské práce	10
2. Politické strany, jejich programy a kampaně v rámci voleb do zastupitelstva Jihočeského kraje v roce 2012....	12
2.1 Veřejná správa, finance a granty	13
2.2 Doprava	15
2.3 Zdravotnictví	17
2.4 Vzdělávání	19
2.5 Zemědělství a ochrana životního prostředí.....	20
3. Vztah předvolebních výzkumů a výsledků voleb ve volbách do zastupitelstva Jihočeského kraje v roce 2008 a 2012	22
3.1 Volby do Jihočeského kraje v roce 2008.....	22
3.2 Volby do Jihočeského kraje v roce 2012.....	26
3.3 Porovnání výsledků voleb v Jihočeském kraji v roce 2008 a 2012.....	28
4. Povolební sociologický průzkum k výsledkům voleb do zastupitelstva Jihočeského kraje v roce 2012	30
Závěr	47

Úvod

Práce je rozdělena do pěti kapitol. Úvodní kapitola „Cíl a metodika bakalářské práce“ charakterizuje cíl a metodický postup práce.

V druhé kapitole „Politické strany, jejich programy a kampaně v rámci voleb do zastupitelstva Jihočeského kraje v roce 2012“ práce pojednává o volbách do zastupitelstva kraje, srovnává jednotlivé programy šesti nejsilnějších politických stran, poukazuje na nedostatky a naopak sílu v určitých bodech a odvětvích jednotlivých kapitol programů jako třeba zemědělství, školství apod.

Ve třetí kapitole „Komparace úspěšnosti volebních programů a kampaní politických stran do zastupitelstva Jihočeského kraje v roce 2008 a 2012“ se práce snaží přiblížit výsledky voleb z posledního volebního období a porovnat je s výsledky voleb v roce 2012.

Čtvrtá kapitola „Povolební sociologický průzkum k výsledkům voleb do zastupitelstva Jihočeského kraje v roce 2012“ práce srovnává vztah lidského mínění k výsledkům voleb do zastupitelstva Jihočeského kraje v roce 2012. Chce poukázat na volební aktivitu jednotlivých věkových kategorií, o co se lidé opírají, na čem jim nejvíce při volbách záleží, podle čeho se nejčastěji rozhodují.

V šesté kapitole „Závěr“ práce shrnuje všechny poznatky a pojednává o celkové situaci, která při volbách nebo po jejich uzavření nastala.

Volby do zastupitelských orgánů krajské samosprávy upravil zákon č. 130/2000 Sb.¹, který prošel několika dílčími úpravami. Krajské uspořádání je navíc jednou z nejmladších struktur veřejné moci v současné České republice.² Aplikace systému poměrného zastoupení je ale stálá. Určuje, že kraj jako celek je jedním více mandátovým volebním obvodem. Počet obyvatel určuje počet volených zastupitelů: má-li kraj méně než 600 tisíc obyvatel, je počet zastupitelů 45, v rozmezí 600 tisíc až 900 tisíc obyvatel je to 55 zastupitelů a kraj s více než 900 tisíci obyvateli má zastupitelstvo 65 členů.

Shodně s volbami do Poslanecké sněmovny **zákon zakazuje kandidaturu nezávislých kandidátů – kandidovat mohou pouze strany, hnutí či koalice.**

¹ *Zákon č.130/2000 Sb.*, [online]. Respekt k přirozeným právům člověka, 12.4.2000, [cit. 2013-08-05], dostupné z WWW: < <http://www.helcom.cz/download/integrace/053kvolyby.pdf>>

² BALÍK, S., KYLOUŠEK, J., *Krajské volby v České republice 2004*. Brno : Masarykova univerzita v Brně, 2005. s. 13. ISBN 80-210-3880-2

Kandidátní listiny jsou vázané. **Volič má čtyři preferenční hlasy**; v případě, že kandidát obdržel **nejméně 10 % preferenčních hlasů, posouvá se na čelo kandidátní listiny**. Splní-li tuto podmínku více kandidátů, potom o pořadí mezi nimi rozhodne množstvím získaných preferenčních hlasů.³

Volby do zastupitelstev kraje se konají v jednom dni. Volební „povinnost“ je dána věkem, kdy občan dosažením 18 let a se stálým bydlištěm v některé obci kraje, dostává automaticky právo volit a vyjádřit tím svůj názor – **krajské občanství**. Tudíž i občan žijící v jiné zemi než je Česká republika s trvalým bydlištěm např.: v Jihočeském kraji má právo volit v místních krajských volbách. Hejtman, kterého volí zastupitelstvo kraje, ale i jeho zástupci ovšem musí být české národnosti.

Kvorum pro postup strany do skrutinia je v těchto volbách zisk alespoň pěti procent z celkového počtu hlasů, které byly odevzdané ve volebním obvodě.⁴ Tím je v daném případě území kraje. Pořadí kandidátů pro přidělování mandátů je určeno pořadím kandidátů na kandidátní listině. V krajských volbách se používá **d'Hondtova metoda** s modifikovaným prvním dělitelem řady dělitelů.

Volby jsou specifické období, které má i své vlastní specifické metody. Dovolil jsem si zde uvést jednu z metod, jejíž pomocí se rozpočítávají hlasy na mandáty a to d'Hondtova metoda.

Tato metoda je v současnosti v praxi nejpoužívanější a má řadu modifikací. V ČR se používá od roku 1990 k výpočtu rozdělení mandátů v obecních zastupitelstvech, od roku 2000 ve volbách do zastupitelstev krajů, od roku 2002 ve volbách do Poslanecké sněmovny a od roku 2004 ve volbách do Evropského parlamentu. D'Hondtova metoda rozděluje všechny disponibilní mandáty v jednom skrutiniu. Podstata metody spočívá v tom, že se počet hlasů pro každou stranu jednotlivě dělí postupně čísly ze stanovené číselné řady (tzv. „volební dělitel“), počet vypočtených podílů je limitován počtem kandidátů této strany. Tyto podíly se posléze seřadí od nejvyššího k nejnižšímu a vznikne tak řada tolika podílů, kolik se v daném volebním obvodu rozděluje mandátů. Mandáty se přidělí stranám v pořadí, v jakém jsou seřazeny hodnoty „jejich“ vypočtených podílů hlasů. Hlavní modifikace d'Hondtovy metody se od sebe liší

³ KREJČÍ, O., *Nová kniha o volbách*, Příbram : PBtisk 2006, ISBN 80-86946-01-0

⁴ KREJČÍ, O., *Nová kniha o volbách*, Příbram : PBtisk 2006, ISBN 80-86946-01-0

použitím řady čísel, kterými se hlasy postupně dělí, tedy odlišnost je v použití volebního dělitele.⁵

Zastupitelstvo kraje, hlavní samosprávný orgán kraje, je volen občany kraje tajným hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva.⁶

Funkční období zvolených zastupitelů je čtyřleté, stejně jako v případě poslanců Poslanecké sněmovny. Můžeme říci, že se jedná o orgán Poslanecké sněmovně obdobný, ale na nižší úrovni samosprávného členění České republiky. Funkce zastupitelstva kraje je soustředěna výhradně na výkon samosprávné činnosti, kdy zastupitelé schvalují základní krajské koncepce, rozpočet, vydávají obecně závazné vyhlášky kraje a mohou také předkládat návrhy zákonů Poslanecké sněmovně. A to jsou pouze vybrané činnosti z dalších, které stanovuje zákon č. 129/2000 Sb., o krajích, ve znění pozdějších předpisů, kde jsou v §35 upraveny pravomoci zastupitelstva.

Volby do krajských zastupitelstev jsou upraveny v následujících zákonech:

- Ústavní zákone č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
- Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů, ve znění pozdějších předpisů
- Vyhláška ministerstva vnitra č. 152/2000 Sb., o provedení některých ustanovení zákona č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů
- Směrnice Ministerstva financí ze dne 26. června 2007, č.j. 12/56089/2007, kterou se mění směrnice Ministerstva financí č.j.: 124/1354/2002 ze dne 12. února 2002, kterou se upravuje postup obcí, krajů a okresních úřadů při financování voleb do zastupitelstev obcí, krajů a Parlamentu České republiky

⁵ *Metody pro přepočítání hlasů* [cit. 2013-04-05] [online] poslední aktualizace 3.10.2012, dostupné z WWW: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/metody_pro_prepecet_hlasu_na_mandaty>

⁶ Ústavní zákon č. 1/1993, Ústava České republiky, čl. 102

1. Cíl a metodika bakalářské práce

Tématem této bakalářské práce je „Komparace volebních kampaní politických stran a jejich dopad na výsledky voleb do zastupitelstva Jihočeského kraje v roce 2012“. Jejím cílem je prozkoumat jednotlivé volební programy nejsilnějších politických stran, porovnat jaké měly dopady na mysl voličů a pomocí anonymní ankety zjistit, koho lidé především (ne)volili, proč se účastnili nebo neúčastnili voleb, zkrátka na základě čeho se rozhodli tak jak se rozhodli. V této práci jsem použil metody srovnávání předvolebních průzkumů s vlastními výsledky voleb, porovnávám výsledky minulého období s volbami v roce 2008. Práce porovnává všechny dostupné informace o volebních programech jednotlivých šesti nejsilnějších stran a na základě osobních rešerší těchto programů zjišťuje na co se politické strany nejvíce zaměřily, čím se snažily voliče zaujmout atd.

V dalších kapitolách se pak pomocí sociologického průzkumu (ankety) snažím přijít na to „proč volby dopadly jak dopadly. V čem voliči udělali chybu, za co jsou naopak rádi, co by nejradyji úplně zrušili nebo změnili. V závěru práce se porovnává i přístup voličů k první historické přímé volbě prezidenta.

Anketa a reprezentativní sociologický výzkum představuje dvě naprosto odlišné metodologie, které se liší pouze způsobem sběru dat, ale především svou vypovídající hodnotou. Je smutné, že tyto dvě metodiky nezaměňuje pouze laická veřejnost, ale často i samy agentury, které nabízí zpracování demografických studií. Reprezentativní šetření probíhá pomocí osobního dotazování. Dotazování provádějí vyškolení tazatelé, kteří jsou pod neustálou kontrolou projekt manažera. ten má za úkol především hlídat spolehlivost vyplnění dotazníků. Respondenti jsou vybráni náhodným způsobem (náhodná procházka), což zaručuje reprezentativnost a umožňuje výsledky detailně kvantifikovat a zobecnit na celou obec. Díky přítomnosti tazatele se response rate pohybuje nad 50 procent (tedy odpoví více jak polovina dotázaných), což je několikanásobně více než u ankety (obvykle 5 – 10%).⁷

Anketa bývá levnější než reprezentativní sociologický výzkum, výsledky však nelze zobecňovat a kvantifikovat (nelze např.: říci, že x procent občanů obce

⁷ *Anketa nebo sociologický průzkum?* [online]. Výzkumy Soukup, 2009 [cit. 2013-08-06]. Dostupné z WWW: < <http://www.vyzkumysoukup.cz/regionalni-rozvoj/anketa-nebo-pruzkum/> >

si přeje zřídit další mateřskou školku, nebo x procent občanů by v obci uvítalo bazén). Proto nejsou výsledky ankety často dostačující podklady pro rozhodování rady a zastupitelstva v takovýchto oblastech nebo jako podklady pro žádost o dotace. Pro získání informací, názorů občanů a jejich podnětů je však anketa naprosto dostačující. Sběr dat lze provést například formou přílohy místních novin, vyvěšením ankety na internetu, vyplňováním dotazníků u obchodu, ve škole, na veřejné schůzi apod.

2. Politické strany, jejich programy a kampaně v rámci voleb do zastupitelstva Jihočeského kraje v roce 2012

Politické volební programy a kampaně jsou vlastně nástroje k přetažení voličů na svou stranu. Jsou to určité postupy, které jsou zaměřené buď více na seniory nebo vůbec sociální politiku, či zase pro změnu spíše na regionální politiku a využívání grantů Evropské Unie. Není ale možné, aby strany měly programy stejné. Že se shodují v několika bodech je poměrně běžnou záležitostí, ale jde i jen o určité oblasti. Co se týče samotných programů, musel jsem do práce vybrat a zabalit všechna témata programu do několika hlavních odvětví, která má práce bude zkoumat.

Volby by se také daly nazvat jako tisková a diskusní válka politických stran v daném státě. Všichni si vymyslí své programy, postup kampaní, který většinou bývá velmi podobný ne-li stejný, a jdou se ucházet o hlasy voličů. Je velmi zajímavé pozorovat chování politických stran oproti druhým. Všechny strany dělají vše dobře a ti druzí nikdy nic nesplní. Kritika nynějších politických stran v zastoupení je polovinou každého programu všech politických stran.

Vzhledem k počtu politických stran ucházejících se o naši přízeň se zaměřím na těch šest nejsilnějších a to je Občanská demokratická strana, Česká sociálně demokratická strana, Jihočeši 2012, TOP 09, Komunistická strana Čech a Moravy, KDU-ČSL. Každá strana začíná svůj program úvodní předmluvou, kde např.: u ČSSD pan magistr Zimola děkuje spoluobčanům za jejich důvěru a snaží se poukázat na to, co se jim do této doby za jejich funkční období podařilo udělat. ODS se naopak snaží motivovat občany svým heslem „*ŠANCE PRO ZODPOVĚDNÉ*“ a ukázat jim, že to špatné světlo, které na ně za poslední dva roky vrhala vláda už dávno pohaslo, a že jsou připraveni stanout ve vedení kraje jako Blaničtí rytíři. KSČM s jejich heslem „*S KSČM ZMĚNTĚ BUDOUCNOST JIHOČESKÉHO KRAJE*“ se účastní voleb s poměrně malou důvěrou občanů. Nikdo nevěří, že se můžou dostat do vedení nebo aspoň do koalice. Naopak Jihočeši 2012 vytáhli do boje s velmi rozsáhlým programem a s velikou důvěrou mladých lidí. TOP 09 s heslem „*V JIHOČESKÉM KRAJI NÁS VAŠE PODPORA ZAVAZUJE. VÍC NEŽ SI MYSLÍTE*“ šli do voleb také s pochmurným ovzduším, které se opět odvíjelo od stávající situace v poslanecké

sněmovně. KDU-ČSL byli již teď považováni za nejslabšího kandidáta, alespoň podle veřejného mínění.

Strany tedy ukázaly své programy státu a už je na voličích, aby si vybrali sami každý svého favorita. Programy byly tedy následující⁸:

2.1 Veřejná správa, finance a granty

ČSSD, jakož to hlavní politický leader Jihočeského kraje, oponuje pravicovým stranám a jejím politikám škrtů bez koncepčních investic a podpory podnikání a zaměstnanosti. Jejich hlavním cílem je proinvestiční politika, na níž dnes budují svojí strategii a předkládají pozitivní výsledky z předešlého období jejich krajského zastoupení. Mnoho malých firem podle jejich tvrzení přežilo díky jejich strategii a nyní soutěží o krajské zakázky, které v minulém období dosáhly až hodnoty 1,5 mil. korun. Jejich hlavním cílem je z důvodu snížení zaměstnanosti dostavba úderné elektrárny Temelín. Přibližně 4 tisíce lidí zaměstná podle aktuálních odhadů vlastní dostavba elektrárny, zhruba 500 lidí bude potřeba pro zajištění provozu dvou nových bloků. Dalších zhruba 10 tisíc lidí najde práci v rámci zajištění služeb pro ty, kteří se budou na výstavbě elektrárny a jejím následném provozu přímo podílet. Budeme proto nadále pokračovat v podpoře dostavby a současně vyžadovat dodržení slibů státu o výstavbě dopravní infrastruktury s tím spojené, především pak dobudování dálnice D3 a samozřejmě obchvatů obcí.

Prioritou ODS v jižních Čechách je podpora zaměstnanosti. Jihočeský region je regionem příhraničním, kde je velký rozdíl mezi úrovní nezaměstnanosti

⁸ *Volební program ODS* [online]. 2012 [cit. 2012-29-11] Dostupné z WWW:

<<http://www.modrenoviny.cz/plne-zneni-volebniho-programu-pro-krajske-volby-2012.html>>

Volební program ČSSD [online]. 2012 [cit. 2012-29-11] Dostupné z WWW: <<http://jihocesky.cssd.cz/volby-do-zastupitelstev/a3035.html>>

Volební program KDU-ČSL [online]. 2012 [cit. 2012-29-11] Dostupné z WWW: <<http://jiznicechy.kdu.cz/Krajske-volby/Program.aspx>>

Volební program ODS [online]. 2012 [cit. 2012-29-11] Dostupné z WWW: <<http://www.modrenoviny.cz/plne-zneni-volebniho-programu-pro-krajske-volby-2012.html>>

Volební program Jihočeši 2012 [online]. 2012 [cit. 2012-29-11] Dostupné z WWW: <http://www.jihoces2012.cz/prilohy/Volebni_program_brozura_150x150_pro_web.pdf>

Volební program KSČM [online]. 2012 [cit. 2012-29-11] Dostupné z WWW: <<http://www.kscm.cz/volby-a-akce/krajska-zastupitelstva4/kandidatni-listiny-do-krajskych-zastupitelstev-2012/jihocesky-kraj/rsdr-petr-brany/67464/volebni-program-do-kz-jihoceskeho-kraje>>

ve větších městech a malých obcích v příhraničí. Z tohoto důvodu chce ODS podporovat jak investory vytvářející pracovní místa v regionu, tak drobnou podnikatelskou činnost přispívající k nízké úrovni nezaměstnanosti.

TOP 09 poměrně hodně kritizuje práci ČSSD s veřejnými financemi. Říká, že současné vedení Jihočeského kraje schválilo deficit rozpočtu na rok 2012 ve výši 1,1 mld. Kč a jeho financování formou úvěru u zahraniční banky. Rozpočet je nepřehledný, jeho čerpání je "svázáno" mnoha zbytečnými vnitřními směrnici. Hospodaření společností a organizací založených krajem nebo s jeho majetkovou účastí se jeví jako neefektivní. Navíc platy politiků vzrostly za poslední čtyři roky o 37%. Jen v roce 2010 na ně kraj vynaložil více prostředků než např. na podporu sportu. Proto stejně jako další strany, např.: Jihočeši nebo ODS chce TOP 09 snížit rozpočet KÚ o 10 procent a dále, co se týče veřejných zakázek a vůbec budoucího čerpání rozpočtu, vše dělat přehledně a s rezervou. Kontrola rozpočtu a zakázek za předchozí období je samozřejmostí.

KSČM usiluje o vytvoření podmínek pro překonání nedostatků ekonomiky v kraji, nebo-li zlepšení stavu veřejných financí a zvýšení pružnosti ekonomiky. Chtějí zefektivnit výkon státní správy snížením počtu úředníků v samosprávách, zkvalitněním výkonu samosprávy, snížení nehospodárnosti kraje odstraněním zbytečně drahých projektů, neefektivních bankovních operací a zlepšením informačního a administrativního systému. Chtějí podpořit čerpání dotací ze státního rozpočtu, ze státních fondů a fondů Evropské unie na rozvoj obcí a využívání grantů vyhlášených krajem. Důsledná veřejná kontrola veřejných financí je samozřejmostí. Co se týče zaměstnanosti, chce KSČM vytvářet pracovní příležitosti v místech s velkou nezaměstnaností. Na rozdíl od ODS se spíše více zajímá o chod veřejné správy.

KDU-ČSL se zaměřuje na výstavbu nových podniků, jak v centru regionu, tak chce prosadit investice i do okrajových částí. Vše má hlavně navazovat na výuku středních a vysokých škol. Jde o to, aby studenti mohli rovnou po dokončení školy začít pracovat a zdokonalovat se ve své profesi. „Podpoříme vznik center nových technologií a designu v návaznosti na střední a vysoké školství.“ Na rozdíl od KSČM a TOP 09 se KDU-ČSL zas tak „nezajímá“ o zjednodušení veřejné správy, samozřejmá je ale kontrola veřejných financí.

Jihočeši 2012 se naopak na chod veřejné správy zaměřují velmi výrazně. Jde jim hlavně o zdokonalení přenosu informací z aparátu krajského úřadu

veřejnosti. Poskytováním náhledů do smluv ještě před projednáním a možnost vyjádřit se k různým problémům chtějí u veřejnosti získat pocit důvěry a přiblížit Jihočeský kraj více demokratickým principům. ROP Jihozápad se jednoznačně neosvědčil. Problémy, které jej provázejí, i pozornost státních a policejních orgánů, kterou mu věnují, to potvrzují. Jihočeši proto požadují buď jeho transformaci nebo přímo zrušení a nahrazení jiným operačním programem.

Jihočeši 2012 byli v tomto směru nejsilnější, co se týče výřečnosti, rozsáhlosti a nároků na změny ve veřejné správě, byli jednoznačně první. Určitě na tom má velký podíl jejich leader kandidátky, který dříve působil jako ředitel Krajského úřadu Jihočeského kraje a nyní je předsedou klubu jejich devíti zastupitelů. Jinak po celkovém hodnocení vycházejí v tomto bodě všechny strany velmi podobně.

2.2 Doprava

Zásadní dopravní prioritou ODS v jižních Čechách je vybudování moderní dopravní infrastruktury. Po splnění tohoto cíle region přiláká také investory požadující přímé napojení na evropskou dálniční síť. Občanská demokratická strana je přesvědčená, že vybudování celé dálnice D3, včetně napojení na hranice s Rakouskem bude největším přínosem pro rozvoj hospodářství celého kraje. Do doby zahájení výstavby jaderné elektrárny Temelín musí stát dokončit dálnici D3 a rychlostní komunikace R3 a R4, stejně jako IV. železniční koridor. Na návozdových trasách materiálu pro dostavbu j.e. Temelín musí vzniknout smysluplná dopravní opatření eliminující negativní vlivy výstavby na život v obcích. Chtějí pokračovat ve výstavbě kvalitní sítě krajských silnic (nové úseky silnic i obchvatů měst a obcí, investice do oprav vozovek). Zachování investic do bezpečnosti silničního provozu je samozřejmostí (dopravní značení, svodidla, zvyšování bezpečnosti na železničních přejezdech, nepřehledných křižovatkách a úsecích silnic) a dopravní výchovy mládeže včetně poskytování první pomoci. Protihluková opatření. Hlavně výměny oken dokáží snížit negativní dopady na život obyvatel měst kolem vytipovaných úseků krajských silnic. Zavedení flexibilního systému do nízko rychlostního vážení nákladních automobilů a kamionů, aby přetížené kamiony nadále neničily naše silnice. Zvýšení

konkurence na železnici (vypsání výběrového řízení na nového dopravce) => úspora nákladů na část dopravní obslužnosti, zvýšení komfortu cestujících. Optimalizace mikroregionálního systému dopravní obslužnosti (malé autobusy, mikrobusy, auta na zavolání). Za klíčové považují také zavedení integrovaného dopravního systému: 1 jízdenka – cestování jakýmkoli dopravním prostředkem (vlak, autobus, MHD).

TOP 09 zdůrazňuje, že dálnice D3 a rychlostní silnice R3 a R4 nejsou jednoznačnou hlavní prioritou. Ač je stavba dálnice v jejich programu na prvním místě, kladou velký důraz na vypsání konkurzu pro budoucí financování železnice (v dnešní době byla pouze prodloužena smlouva s ČD) a následné zavedení integrovaného dopravního systému. Společné jízdenky, navazující spoje apod.

KSČM usiluje o zajištění potřebné dopravní obslužnosti a návaznosti spojů v celém kraji, což je jedním z hlavních bodů programu KSČM, co se týče infrastruktury. Samozřejmostí je i podpoření urychlené výstavby dálnice D3 Praha – České Budějovice – hranice a R4, také podpoření urychlené výstavby IV. železničního koridoru a podpoření výstavby obchvatů obcí a měst tam, kde je silniční doprava neúnosná.

Jihočeši 2012 ve svém programu ostře kritizují ČSSD kvůli jejich neschopnosti začít stavbu jakéhokoliv obchvatu. Namísto tvrzení sociálních demokratů, že jejich aktivita v regionálním rozvoji a proinvestiční politika zvedly malé podniky do světa výběrové soutěže, Jihočeši tvrdí, že jakákoliv zakázka nebyla provedena výběrovým řízením a naopak je lehce cítit korupci. Vzhledem k těmto tvrzením Jihočeši kladou důraz na opravu, dostavbu, rozestavění a vůbec modernizaci infrastruktury celého Jihočeského kraje, protože věří, že v tom je klíč k přilákání sponzorů kvůli pozdější „nutnosti“ propojení dálnice přes hranice až do Rakouska a její napojení na celoevropskou dálniční síť. Další prioritou Jihočechů v oblasti dopravní infrastruktury je integrovaný dopravní systém, kdy není možné zlepšit dopravu hromadnými městskými prostředky, pokud nebude zaveden. Neexistence krajského integrovaného dopravního systému (IDS) je důsledkem neochoty a nedostatku vůle současného politického vedení zlepšit dopravní obsluhu občanů. Krajská společnost JIKORD, s.r.o., která má v popisu práce koordinaci dopravy, se soustředí pouze na zajišťování dopravní obslužnosti a neplní tak podle nás plně svůj účel.

KDU-ČSL je na tom v oblasti dopravy podobně jako Jihočeši s jedním rozdílem, že se hodně zaměřují na železnici, na zkvalitnění její úrovně atd. Opět zdůrazňuje absenci IDS (integrovaného dopravního systému).

ČSSD si myslí stejně jako ostatní, že pro Jihočeský kraj je zcela zásadní již 20 let slibovaná dostavba dálnice D3, kterou budeme i nadále po státu vyžadovat i ve spojitosti se sliby danými v souvislosti s dostavbou jaderné elektrárny Temelín. Zde budeme na vládu nadále apelovat také ve věci výstavby IV. tranzitního železničního koridoru i rychlostní komunikace R3 z Českých Budějovic do Rakouska. Silniční spojení nejen s hlavním městem Prahou, ale také sousedním Rakouskem je zcela bezpodmínečnou nutností pro další rozvoj podnikání, investic, cestovního ruchu a zaměstnanosti v Jihočeském kraji. Otázkou zůstává, zda opravdu nebylo možné v posledních letech stavbu dálnice opravdu začít realizovat. Samozřejmostí je podpora IDS

Nejsilnější program v oblasti dopravy je opět na straně Jihočechů 2012. Ty nejen že kritizují stávající postup ČSSD, který označují spíše řečnický a plný slibů než aktivní plnění. Tentokrát nezůstala pozadu ani ODS, která má program v této oblasti také velmi rozsáhlý. Naopak podle mého nejslabší program měla TOP 09, kteří, ač mají tento bod na prvním místě, zdůrazňují, že stavba dálnice a rychlostních silnic není zdaleka to nejhlavnější, s čímž tedy já po 30 letech slibů rozhodně nesouhlasím.

2.3 Zdravotnictví

ČSSD, jak tomu již bylo minulé volební období, opět staví svůj program na oblasti zdravotnictví a tentokrát již „odsloužených“ 4 letech. Zdůrazňují postoj našich nemocnic v rámci celé České republiky. Snaží se investicemi zdokonalit péči o pacienta, zmodernizovat pavilony, operační sály a celkové vybavení nemocnic. I v oblasti personální a hygieny dosáhli poměrně velkých úspěchů. Pyšní se prvními místy v rámci celorepublikových statistik v oblasti kvality nemocnic. Dále pak jsou hrdí na řešení záchranné a výjezdové stránky, kdy zřídili několik nových výjezdových míst a na seznamu zůstala Lipenská oblast a oblast okolo Kunžaku. Naopak apelují na vládu, která slibovala lékařům lepší platové podmínky, s čímž ČSSD nesouhlasí a tvrdí, že je vláda dostala do nelehké

pozice, kdy peníze přicházející od státu nejsou v takové výši, aby mohli jejich sliby plnit. Bohužel nebýt státní iniciativy v tomto směru, lékaři už by mohli pracovat za hranicemi. Dalším bodem je nemyslitelnost privatizace nemocnic.

ODS se pyšní úspěchem, že byl zachován osvědčený systém řízení krajských nemocnic v okresních městech jako holding akciových společností. Tím bylo zajištěno zachování špičkové úrovně zdravotní péče a její široké dostupnosti. Do budoucna dále chtějí zkvalitňovat lékařskou péči, dokončit krajskou síť zdravotní záchranné služby, zachovat dostupnost lékařské služby první pomoci, obnovit fungování pohotovostní služby v mimopracovní době včetně zajištění pokrytí území stomatologickými pohotovostmi.

KSČM stejně jako všichni ostatní kandidáti usilují o zlepšení zdravotní péče, její hlavní prioritou je také výstavba domů s pečovatelskou službou a ústavů následné péče pro seniory, dále pak nerušit LSPP (lékařská služba první pomoci) a rozšířit pohotovostní službu v oblastech stomatologie a pediatrie.

Jihočeši 2012 naopak nesouhlasí s výstavbou pečovatelských ústavů a domů pro seniory třeba jako KSČM, ale chtějí naopak rozšířit, zkvalitnit a zlepšit dostupnost pečovatelských služeb přímo do domů nemohoucích, důchodců nebo tělesně postižených. Tyto neziskové organizace v rámci klesajících státních investic a dostupných prostředků mohou směřovat k úpadku, což by opět významně zahltilo ekonomiku ve zdravotnictví. Jako jediní kladou důraz na drogově závislé občany, kteří sami aktivně usilují o své uzdravení. Zkvalitnění společenské úrovně směřuje ke zkvalitnění života. Jako jediní se zabývají i otázkou romské minority, kdy jsou ochotni vyplácet sociální dávky, ale pouze prospěšným občanům a ne pro „sociální práci“.

TOP 09 skoro kopíruje program Jihočechů. Zdravotní péče, sociální služby v domácnosti, rozvoj venkovských pediatrií, udržení nemocniční sítě atd.

Prioritou KDU-ČSL je udržet všechny nemocnice. Odmítají rušit jakýkoliv zdravotní ústav. Apelují na způsob nákupu léků, který by měl fungovat jako jakákoliv jiná veřejná zakázka. Kraj musí zajistit dostupnost kvalitní zdravotní péče, což směřuje již k předešlým postojům KSČM nebo Jihočechů 2012.

Jihočeši 2012 opět dokazují sílu a rozsáhlost svého programu. Obsahuje všechny body a jako jediný, ještě s TOP 09, kteří mají velmi podobný program, obsahují i opatření proti drogově závislé mládeži. Naopak ČSSD spíše vyzdvihuje

své úspěchy za poslední období, které sou ale negovány ostatními stranami jako nepravdivé.

2.4 Vzdělávání

ČSSD má stejně jako třeba Jihočeši 2012, ale na rozdíl od KSČM, jako hlavní úkol v oblasti vzdělávání udržet počet mateřských škol, do kterých investovali z posledních pár letech něco okolo 50 milionů korun na rozvoj kvality a vybavenosti a vzniku nových mateřských škol. Dalším bodem je neredukovat střední školy. Důležitou věcí je neredukovat možnosti vzdělávání mladé generace, naopak je třeba ji zlepšit.

KDU-ČSL se chce právě nejvíce zaměřit na chod a správu středních škol. Není důležité jen procházet obstojně přes všechny testy, které studenta v průběhu školních let potkají, ale aby uměl fungovat v životě i z pohledu praktické stránky. Samozřejmostí je dobrá znalost mateřského jazyka, cizího jazyka, matematiky, ale i dalších oborů jako je sociologie, filosofie apod. Je důležité zavést na středních školách i předměty typu programování, design a grafika. Krajská samospráva také musí podporovat nezávislost Jihočeské university na ekonomických skupinách a tlacích. Je zájmem kraje, aby na všech školách v regionu učili kvalitní učitelé. Měla by vzniknout dohoda, jejímž cílem by bylo zpřísnit kritéria při přijímání adeptů učitelství na vysokou školu. Regionální vláda vytvoří ve spolupráci s Jihočeskou universitou a středními školami stipendijní programy, aby nadaní žáci mohli absolvovat stáže na zahraničních technických universitách a po návratu pomoci rozvoji regionu v oblasti designu a nových technologií.

TOP 09 se naopak snaží nejen rozvést výuku středních škol vůči podpoře technických oborů, ale zaměřuje se i na sportovní stránku mladých studentů, na jejich rozvoj a možnosti kdy z grantů od EU chce budovat pro talentované žáky dobré zázemí. Stejného zaměření je i ODS.

KDU-ČSL jako jediní chtějí podpořit návrh redukovat počet žáků na jednu třídu.

V kapitole vzdělávání jsou všechny strany se svým programem vyrovnané., až na KDU-ČSL, která je stejně jako KSČM v této oblasti hodně

slabá. Každý chce zachovat střední školy, rozšířit základnu mateřských škol atd. Nejhorší program v této oblasti má KSČM, která v oblasti školství zmínila pouze zachování úrovně středních škol a mateřských škol. Je pro mne tudíž překvapivé, že zrovna KSČM usedli po volbách v resortu školství.

2.5 Zemědělství a ochrana životního prostředí

Pro ČSSD je primární udržet Národní park Šumava v celé své krase, ale nečinit tak na úkor obcí, které se v parku nalézají. Zachování životního prostředí je zvláště v Jihočeském kraji další hlavní prioritou.

TOP 09 se velmi zaměřuje i na zemědělství jako na hlavní produkt Jihočeského kraje, kdy kvalita potravin dovážená z těchto míst má svůj věhlas. Dalším bodem je už i u ČSSD zmíněná ochrana parku, která v programu TOP 09 lehce naráží na dosud špatné působení ČSSD v této oblasti, kdy kauza okolo těžby dřeva vzbudila velký rozruch nejen na Krajském úřadě Jihočeského kraje, ale i v celém státě. Národní park ustanovený zákonem z roku 1991 už neexistuje, a proto TOP 09 chce udělat vše proto, aby se podmínky vrátily k původnímu znění.

ODS je v tomto směru zacílená podobně jako TOP 09, jen se více zaměřuje na udržení kvality zemědělství, ne-li její zlepšení vůči ostatním zemědělským komunitám v rámci Evropské Unie. Chce prosadit dodávání potravin do nemocnic, škol, pečovatelských ústavů apod. právě ze sýpek jihočeských zemědělců. Chtějí také usilovat o nepřekrývání kompetencí ministerstev zemědělství, regionálního rozvoje a životního prostředí na úrovni kraje.

Pro Jihočechy 2012 je tento bod velmi citlivým. Jsou si vědomi problému ohledně Šumavy. Správně říkají, že Šumava je zdrojem politických bodů, kde každý dělá vše proto, aby se lidem zavděčil a v danou chvíli, kdy dostane od nich ten pomyslný bod, přenechává problémy svému dalšímu zástupci s tím, že de facto nic nevyřešil. Je třeba těmto praktikám zabránit a pomocí vyhlášek a zákonů dostat Národní park Šumava zpět na svou pozici a poskytnout veškerý luxus moderního života i obcím uzavřeným uvnitř tohoto chráněného území.

KDU-ČSL a KSČM jsou v této oblasti opět velmi slabé. K tématu se vyjadřují ve svých programech jednou či dvěma větami a to akorát zmínkou o podpoře.

Jihočeši 2012, ODS, TOP 09 – všechny tyto strany se v této oblasti poměrně snažili podrobně rozepsat své cíle a to jak ohledně Národního parku Šumava, okolo kterého se v posledních letech točí kauza s těžbou dřeva, tak i zemědělství a rozšíření místních výrobků, kdy Jihočeské potraviny jsou kvalitní, do místních období.

Když shrneme celé programy šesti nejsilnějších politických stran, kdo z nich vychází jako nejsilnější? Programově jsou nejsilnější určitě Jihočeši 2012. Jejich podrobný program, rozepsaný ve všech ohledech a s cílem zaujmout krajské občany svojí iniciativou v dostavbě dálnice, ale i rozvoji zemědělství nebo podpory školství určitě zaujme ne jednoho voliče. Jediné co je asi jejich nevýhodou je nečitelnost programu. Vzhledem k velké rozsáhlosti, je velmi dlouhý, navíc psaný malým písmem, tudíž pro starší lidi velmi nepřehledný a obtížný k osobní rešerši. Musím ještě vyzdvihnout program ODS, který svou obsáhlostí a výřečností plnil svoji úlohu na sto procent. Je jen škoda, že si pravice udělala velmi špatnou „reklamu“ v Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky. Co je zarážející, je slabost volebního programu KSČM, který je napsán velmi skromně a ještě k tomu některé oblasti jsou velmi, velmi slabě popsány a i tak tato strana si dokázala vybojovat ve výsledku druhé místo. Je rostě vidět, že jejich voličská základna je stále silná a poctivá, co se týče docházky k volbám.

3. Vztah předvolebních výzkumů a výsledků voleb ve volbách do zastupitelstva Jihočeského kraje v roce 2008 a 2012

Čtyři roky mezi krajskými volbami, které následovaly do roku 2012, byly pro pravicové strany „smrtící“. V krajských volbách sice vyhrály převážně levicové vlády, ale v Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky se pro změnu usídlily vlády pravicové. ODS v čele s Petrem Nečasem (premiér) dokázala svým voličům a občanům České republiky politiku tak znechutit, že už předvolební průzkumy poukazovaly na nízkou účast u voleb a převážně spíše s levicovým zatížením, což byla velká rána vzhledem k rozporům mezi voliči Jihočeského kraje, kteří po krajských volbách v roce 2008 nebyli s výsledky voleb spokojeni a „slíbili si“ při dalších volbách výsledek opačný. Pojďme se tedy zaměřit na období, které končí 48 hodin před začátkem voleb.⁹

3.1 Volby do Jihočeského kraje v roce 2008

Pojďme se nejdříve podívat na předešlé volby a jejich výsledek. Rok 2008 se nesl ve znamení boje dvou největších českých politických stran a to Občanské demokratické strany (dále jen ODS) a České sociálně demokratické strany (dále již jen ČSSD). Ostatní strany sice také dosáhly menšího úspěchu, co se týče procent hlasů, ale ne tak velký, aby ohrozil vedoucí strany. Stejně jako v roce 2006 si této rozpolceností nejsou vědomi pouze sociologové, avšak uvědomily si ji a plně zakomponovaly do svých volebních strategií i české volební štáby.¹⁰

Kampaň spojená s volbami do krajských voleb zastupitelstev v roce 2008 byla jedinečná a svým způsobem i revoluční, byť toto označení se v poslední době používá v diskusích o „každé další kampani“. To samozřejmě svědčí o pokračování trendu, který nastartovaly zejména ČSSD a ODS, které do svých (nejenom) předvolebních strategií stále více a hlouběji implementují prvky politického marketingu. Revolučnost a jedinečnost volebních kampaní však tentokrát nespočívala ani tak v užití zbrusu nových a moderních technik vedení

⁹ BALÍK, S., *Komunální politika*. Havlíčkův Brod : Grada Publishing, 2009, s. 89. ISBN 978-80-247-2908-4

¹⁰ HIRTLOVÁ, P., SRB V. *České volební principy v proměnách času*. Kolín, 2006, s.65. ISBN 80-86879-07-0

předvolebního boje, ale v dokonalém managementu a zacílení témat kampaně. Zásadním momentem, který je v průběhu několika měsíců před volbami do krajských zastupitelstev celkově, byl souboj mezi oběma největšími stranami a to ODS a ČSSD. Sociální demokraté pokračovali v trendu, který nastartovali před sněmovními volbami v roce 2006, tedy pokračovali ve spolupráci s renomovanou americkou agenturou PSB Associates, která jim pomáhala připravit předvolební strategii a vlastně i kampaň realizovat. Je otázkou, kdy přesně krajská (a senátní) kampaň ČSSD začala. Samozřejmě – za začátek kampaně můžeme považovat 4. září 2008, kdy byla v Brně oficiálně zahájena. Musíme mít ovšem na paměti, že kampaň ČSSD po sněmovních volbách v roce 2006 de facto neskončila. ČSSD opakovaně vedla výpady proti koaliční vládě a pokračovala v kampani ODS mínus (pod hlavičkou názvu: ODSouzení k reformě). Další fáze kampaně odstartovala 11. dubna 2008 a od toho dne se také veřejnost v ulicích potkávala s plakáty „ODSouzení k reformě“. I tentokrát ČSSD použila symbolu ODS užitého ve sněmovních volbách – turistickou špičku – a upozorňovala na zdražení, zavedení poplatků u lékaře, omezování sociálních dávek... ODS na tuto „před kampaň“ nebyla schopná výrazněji zareagovat, jednotliví členové ODS poskytli sice médiím několik komentářů, které ale nelze považovat za účinnou obranu proti masivní reklamní akci ČSSD. ČSSD tak bezmála půl roku komunikovala voličům negativní sdělení, na která s oficiálním zahájením kampaně navázala vyhlášením 17. října Dnem změny. Z volebního aktu tak byl vytvořen symbolický předěl – od těžkých časů ke světlým zítřkům. V tomto tónu se pak nesla celá předvolební kampaň ČSSD. ČSSD totiž dokázala do veřejného diskurzu protlačit výhradně svá témata, témata ostatních stran a hnutí byla zastíněna a v konečném důsledku prakticky nečitelná či neviditelná. Dominance kampaně sociálních demokratů nad všemi ostatními a neschopnost dalších stran se v radikálně ovlivněném prostředí volebního trhu pohybovat do značné míry přispěla k drtivému vítězství sociální demokracie. Hlavní linie předvolebních diskusí kopírovala souboj mezi ČSSD a ODS, nicméně náhodný divák měl chvílemi dojem, že nesleduje „souboj Titánů“, ale marný pokus Davida alespoň sledovat krok s Goliášem.¹¹

¹¹ EIBL, O., HAVLÍK, V., KYLOUŠEK, J., PINK, M. *Krajské volby 2008*. Brno :CDK, 2009. s 65. ISBN 978-80-7325-187-1

Ústředním tématem těchto voleb byly hlavně regulační poplatky ve zdravotnictví, které byly zavedeny jako součást reformy zdravotnictví a stabilizace veřejných financí zákonem č. 261/2007 Sb., který vešel v platnost 1.1.2008. Revolučnost zavedení regulačních poplatků pro velkou část obyvatel České republiky umožnila, že se téma zdravotnických poplatků mohlo stát středobodem volební kampaně v krajských volbách 2008 a jakousi hybnou silou a jasným mottem především pro kampaň sociální demokracie, jako levicově orientované politické strany. Ve všech krajích nerozdílně kandidáti na budoucí hejtmany z řad sociální demokracie slibovali občanům, že jakmile je zvolí, poplatky v jejich regionu zruší. Jakou cestu pro to zvolí, to přenechali stranickým právníkům, protože je zde samozřejmě zákonem daná povinnost regulační poplatky platit. Poté, co sociální demokracie volby skutečně vyhrála, a všichni slibující hejtmani se hejtmany stali, nastal problém, jakým způsobem „obejít zákon“. Jak to jednoznačně shrnul Michal Hašek, nově zvolený hejtman Jihomoravského kraje a zvolený předseda Asociace krajů ČR: *„Všichni jsme deklarovali, že Julínkův systém považujeme za špatný, nemravný, který je třeba v ideální verzi zrušit nebo alespoň omezit. Co se týká naší politiky v krajích, všichni budeme nyní navrhovat krajské rozpočty, v nichž počítáme s nabídkou lidem, že kraje za ně regulační poplatky z veřejných peněz uhradí.“*¹²

Tato věc s poplatky se dostala i před ústavní soud, který ale veškeré požadavky o zrušení této části zákona – stabilizace a reforma zdravotního systému – zamítl. Levice se neustále snažila vyvolat nová hlasování o zrušení zdravotnických poplatků. Když bylo neprůchodné jejich komplexní zrušení, prosazovala opozice alespoň dílčí změny v systému – zrušený poplatek za pobyt novorozenců v porodnici, zrušena úhrada poplatku za děti do 18 let apod.. V prosinci (19.12.2008) se podařilo v Poslanecké sněmovně levici prosadit návrh na zrušení poplatků. Tento návrh už ale nebyl průchodný v pravicově a vládně orientovaném Senátu (většina ODS), který návrh vrátil zpět do Poslanecké sněmovny.

Výsledky krajských voleb 2008 (viz. tabulka č. 1) byly ve všech krajích velmi podobné. Na převážné většině území České republiky vyhrála ČSSD,

¹² *Asociace krajů ČR*[cit. 2013-04-05][online]. Praha. Změněno 4.12.2008. dostupné z WWW: <http://www.asociacekrajů.cz/vismo5/dokumenty2.asp?id_org=450022&id=152163&p1=1002>

za ní druhá ODS, v některých krajích KSČM atd. Každopádně, jak se již dříve ukázalo, volby nemusejí přinést žádnou změnu¹³, jak si později ukážeme.

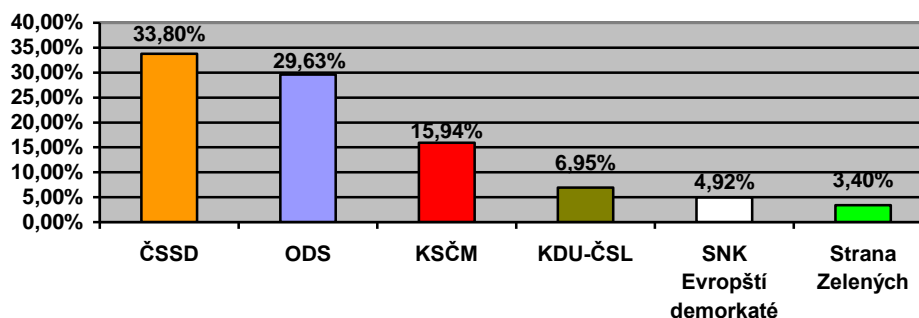
Tabulka č.1: Výsledky krajských voleb do zastupitelstva Jihočeského kraje z roku 2008

Kandidátní listina		Počet mandátů	v %
číslo	název		
48	Česká strana sociálně demokratická	22	40,00
47	Občanská demokratická strana	19	34,55
1	Komunistická strana Čech a Moravy	10	18,18
12	Křesťanská a demokratická unie - Československá strana lidová	4	7,27
Celkem		55	100,00

zdroj: www.volby.cz

Voleb se každopádně účastnilo 40,78 procent voličů, což je o necelá 2 procenta více, než tomu bylo u krajských voleb 2012. Z tabulky je vidět, že jasným krajským leaderem se stala ČSSD, která utvořila koalici s ODS. KSČM v tuto dobu zůstává až na třetím místě s deseti mandáty, na čtvrtém místě pak zůstala KDU-ČSL. Po těchto dramatických volbách následovaly čtyři roky bojů a nepokojů v parlamentu i na krajských úrovních. V následujícím grafu se ještě můžeme podívat na procentuální rozdělení hlasů.

Graf č.1 Výsledky voleb do zastupitelstva Jihočeského kraje 2008

zdroj: vlastní, datový sběr: www.volby.cz

¹³ HIRTLOVÁ, P., SRB, V., *České volební principy v proměnách času*. Kolín : ROTAtisk Kolín, Roháčová, 2006. s. 10. ISBN 80-86879-07-0

Těchto voleb se účastnila ještě i strana Zelených, což byly její poslední volby. Je vidět, že ČSSD vyhrála s poměrně velkým předstihem před ODS.

3.2 Volby do Jihočeského kraje v roce 2012

Volby v roce 2012 měly svá pozitiva i negativa. Voliči měli opravdu hodně možností z čeho vybírat, ale díky špatnému světlu, které na sebe pravicové strany vrhaly po neúspěšných čtyřech letech ve vládě, byly výsledky předem lehce zřejmé. Největším důvodem pak byla malá účast, kdy předvolební průzkum, na který odpovídalo 1048 respondentů, ukazoval na padesáti procentní účast, ale ve skutečnosti se toto číslo snížilo až na 38 procent. Takovým tím hlavním tématem letošních voleb byla dostavba dálnice D3 a rychlostních silnic R3 a R4 a dostavba dalších dvou bloků Jaderné elektrárny Temelín. Program všech kandidátů obsahoval nutnost dostavby dalších dvou bloků. Jaderná energetika zažívá renesanci na celém světě. Výstavba 3. a 4. bloku JE Temelín zaručuje spolehlivé pokrytí rostoucí spotřeby elektřiny v ČR po roce 2020 a vytvoření dostatečné rezervy pro bezpečnost a stabilitu energetické soustavy při minimálním vypouštění skleníkových plynů. Lokalita JE Temelín byla projektována pro výstavbu čtyř jaderných bloků a výstavba zbývajících dvou maximálně využije stávající infrastrukturu. Dostavba JE Temelín je významným impulzem pro rozvoj průmyslu, vědy a školství v Jihočeském kraji i v celé ČR.¹⁴ Ovšem u většiny stran je dostavba podmíněná rekonstrukcí a vůbec zlepšení podmínek pro budoucí dostavbu tzn. kompletně dokončená infrastruktura, v rámci zachování životního prostředí atd.

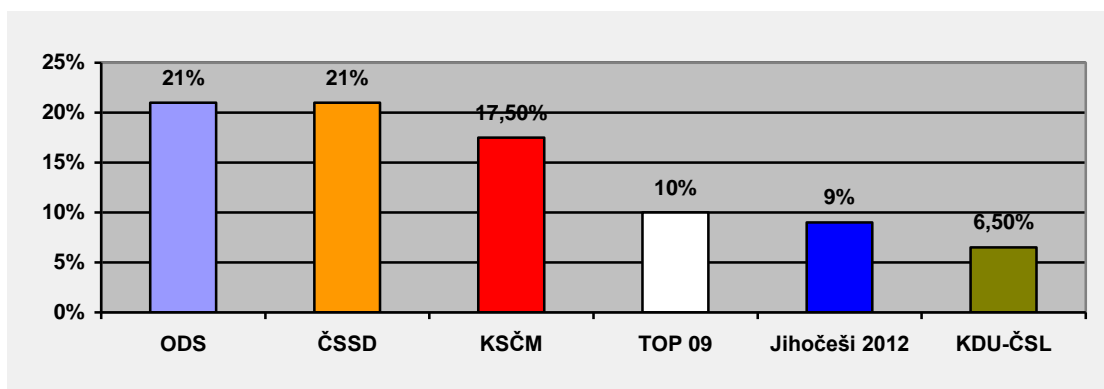
Bohužel na rozdíl od krajských voleb v roce 2008, v tomto roce byli voliči ovlivněni velkou mírou nespokojenosti a politické agrese vůči parlamentu České republiky, který byl „ovládán“ pravicovou ODS a která si za poslední čtyři roky stihla na sebe naházet takové špíny, že si kopali v těchto volbách sami pro sebe hrob. Několik nevyřešených kauz jako třeba nákup letadel KASA nebo kauza okolo bývalého středočeského hejtmana doktora Ratha. V jeho případě mělo jít o zneužití asi osmi výběrových řízení a braní úplatků a netýkalo se to pouze

¹⁴ Dostavba jaderné elektrárny Temelín [online]. Skupina ČEZ, 2013 [cit. 2013-05-06]. Dostupné z WWW: < <http://www.cez.cz/cs/vyroba-elektriny/zvazovana-dostavba-elektrany-temelin.html> >

jen jeho. Tyto kauzy jsou někým označovány jako oběti, které měli ukázat veřejnosti, že vláda má vše pod palcem a dělá vše pro boj s korupcí.

Když se tedy podíváme na předvolební průzkum provedený agenturami SC & C spol. s.r.o. a STEM/MARK, a.s. zjistíme, že ač si ODS v posledních letech vedla velice pochmurně, získala poměrně velký počet hlasů od respondentů a to 21 procent a dělila by se s ČSSD o první místo.

Graf č.2: Předvolební výsledky voleb do zastupitelstva Jihočeského kraje 2012

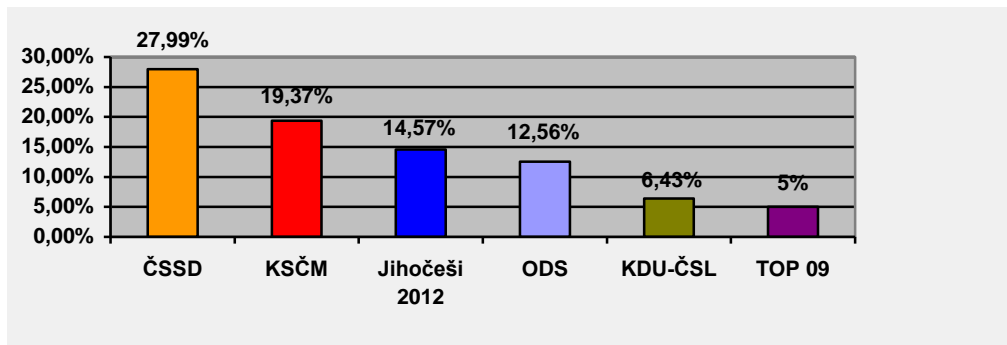

Zdroj:vlastní, datový sběr: www.volby.cz

Tedy podle předběžných odhadů to vypadalo, že mají jak pravice, tak levice stejné šance, i když si oproti předchozím volbám pohoršily, co se týče procent hlasů. KSČM a KDU-ČSL získali skoro stejně procent jako v minulém volebním období a Jihočeši 2012 se účastnili těchto voleb poprvé a s devíti procenty to zatím nevypadalo na nějaký mimořádný úspěch nezávislé strany.

Přesuňme se tedy už do povolebního období, když bylo o všem rozhodnuto. Jak už jsem dříve zmínil, tak předvolební průzkum sice ukazoval na poměrně velkou účast v krajských volbách a to 49 procent, ale opak byl pravdou, když se ze 49 procent stalo pouhých 38. A co tedy celkové výsledky. Na prvním místě se umístila ČSSD s 27,99 procenty hlasy. Na druhém místě se pak umístila KSČM s 19,37 procenty hlasů a na třetím překvapivě Jihočeši 2012 se 14,57 procenty hlasů.

Graf č.3: Výsledky voleb do zastupitelstva Jihočeského kraje 2012

zdroj: vlastní, datový sběr: www.volby.cz

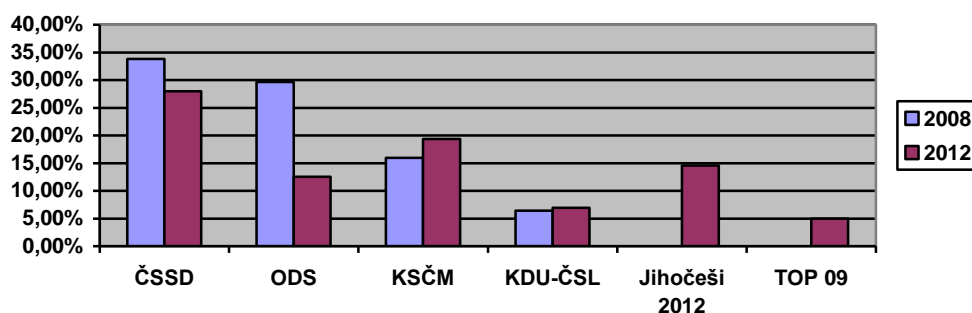
Jak můžeme vidět, tak předvolební průzkum byl v tomto případě nepravdivý. Účast voličů nebyla tak vysoká a předvolební výzkum rozdělení hlasů politickým stranám taky zdaleka neodpovídá realitě. Nejdříve to vypadalo na boj mezi pravicí a levicí a nakonec to dopadlo velikým propadem pravice a naopak vzestupem levice. ODS se ze svých předvolebních 21 procent dostala až na 12,56 procent a KSČM si polepšila ještě od dvě procenta na 19,37 procent. Asi největším překvapením byla strana Jihočeši 2012, kteří se z původních devíti procent dostali až na 14,57 procent. Tudíž volby skončili koalici ČSSD s KSČM, což se samozřejmě nelíbilo spoustě mladých i starších lidí, protože nám ještě stále zůstává v paměti zlo, které tato strana napáchala, ale co k tomu říct více, než že si za to mohou voliči sami. Existuje takové nepsané pravidlo, že většina seniorů a důchodců s jejich přebytkem času volí poctivě, protože aspoň využijí přebytek svého volného času. Naopak studenti, kteří se oháněli odporem vůči pravicovým politickým stranám a nechutí k tomu jít volit se pak nestačili divit, že najednou máme v Jihočeském kraji levicovou vládu a spustily se vlny protidemokratických demonstrací.

3.3 Porovnání výsledků voleb v Jihočeském kraji v roce 2008 a 2012

Asi nejzajímavějším pohledem k těmto dvěma volebním obdobím je to, že obě vyhrála ČSSD, jakožto nejsilnější strana s nejsilnějším programem. Jak už jsem dříve zmínil, tak v krajských volbách 2008 byla svým programem tak originální, že se vlastně neřešilo nic jiného, než negace ostatních stran narážející právě na body v jejich programu nebo čistě prosazování svého programu sociálně demokratickou stranou.

Srovnání výsledků z obou volebních období je poměrně zajímavé. ČSSD si v obou případech vytáhla kartu favorita a zvítězila jak v prvních (2008) tak ve druhých volbách (2012). Je až překvapením, jak se oproti tomu propadla Občanská demokratická strana, která z druhého místa v krajských volbách roku 2008 spadla až na čtvrté místo v krajských volbách 2012 v Jihočeském kraji.

Graf č.4: Porovnání výsledků voleb do zastupitelstva Jihočeského kraje 2008/2012

zdroj: vlastní, datový sběr: www.volby.cz

Kromě KSČM si všechny strany spíše pohoršily, když tedy nepočítáme Jihočechy a TOP 09, kteří se voleb v roce 2008 neúčastnili. Trochu to vypovídá o stranické roztržičnosti mezi voliči. Krajské volby v roce 2008 byly ve výsledku více jasné. Jak už jsem zmínil, pokroku se dočkala KSČM, která díky svému výsledku obsadila koaliční posty na krajském úřadě s ČSSD a podílí se na běhu resortu školství a kultury. Proti tomuto rozhodnutí vnikly řady demonstrací a petic, které měly stávající situaci nějak „srovnat“ tak, aby byli občané Jihočeského kraje spokojeni. Bohužel tyto akce jen negují vše, co znamená demokracie a vrací se zpět do doby politické strany, proti které teď bojují.

4. Povolební sociologický průzkum k výsledkům voleb do zastupitelstva Jihočeského kraje v roce 2012

Určitě zajímavou věcí je takový menší sociologický průzkum, lépe řečeno anketa, kterou jsem se snažil najít chybu nebo lépe řečeno najít příčinu toho, proč po volbách vnikly takové nepokoje. Anketa se týkala všech věkových kategorií, počínaje studenty s právě nabytou plnoletostí a konče kategorií důchodců. Účast byla v průměru stejná od všech kategorií, tudíž jsou výsledky poměrně zajímavé. Průzkum měl zjistit, čemu dávají voliči největší význam, podle čeho se rozhodují nebo proč se voliči zachovali tak, jak se zachovali.

Počet dotazovaných respondentů je 36. Dále bylo vše anonymní až na poslední otázku, která rozdělila respondenty alespoň do věkových kategorií.

Anketa obsahovala šestnáct otázek, které na sebe ne vždy navazovaly (určitá otázka měla podle odpovědi svou podotázku atd.). Tento průzkum byl anonymní a zcela otevřený, tudíž jsem nucen některé odpovědi lehce parafrázovat, neboť plné znění není vhodné pro tuto práci. Každý musel odpovědět na všechny otázky, protože byly povinné.

Anketa bohužel není úplně věrohodná, jelikož je sice zajímavé číst odpovědi od dotazovaných respondentů, které jsou obvykle zveřejňovány v plném znění a umožňují kvalitativní zkoumání, avšak výsledky nelze pokládat za reprezentativní a jakékoliv kvantitativní zpracování je velmi problematické. Anketa vyjadřuje pouze názory dotazovaných, „náhodně kolemjdoucích“, kteří se rozhodli pro vyplnění ankety či různých bloggerů apod., které nelze zobecňovat, neboť, jak už jsem zmínil, výběr respondentů není reprezentativní. Část určená přímému výběru je pouhý zlomek dotazovaných respondentů, tudíž není možné sto procentně vázat odpovědi na posléze vzniklou situaci.

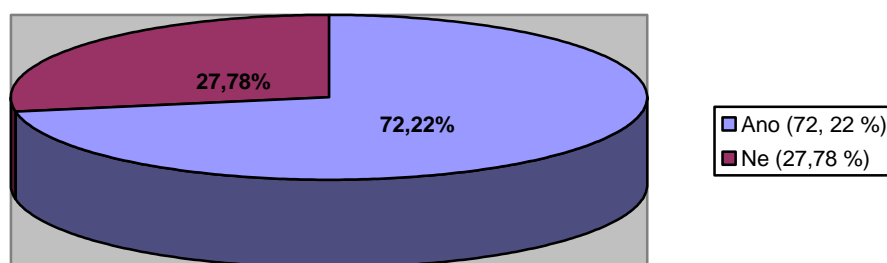
Následující část práce se Vás pokusí seznámit s jednotlivými otázkami, procentuálním vyjádřením odpovědí a u vypisovaných odpovědí ty, které byly nejčastější.

První otázka:

„Účastnili jste se voleb do zastupitelstva Jihočeského kraje?“

Tato otázka dopadla ještě nad očekávání dobře, kdy ze všech dotazovaných odpovědělo 72,22 procent „ANO“ a 27,78 procent „NE“. Zde je třeba vidět, jak u bližšího přezkoumání (poslední otázka mé ankety se týká věku), že „ANO“ odpovědělo sto procent důchodců a seniorů, kdežto studenti raději výmluvně odkazovali na nemožnost vybrat si svého kandidáta.

Graf č.5: Účast ve volbách do zastupitelstva Jihočeského kraje 2012

zdroj: vlastní

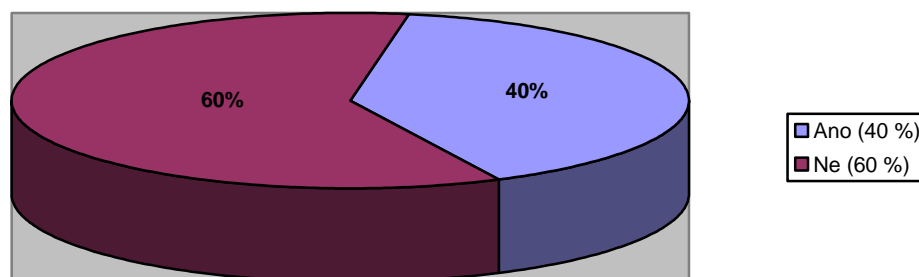
Po vyhodnocení této otázky si můžeme všimnout, že v rámci dotazovaných respondentů nebyla účast zase tak malá, což 72 procent určitě není.

Druhá otázka:

„Kdyby jste měli možnost napravit svou absenci, udělali byste to?“

Jak už jsem dříve zmínil, tahle otázka se týkala hlavně studentů, jelikož důchodci a senioři se svou stoprocentní účastí nemuseli nic napravovat. I poté, co znají výsledky voleb, stále se šedesát procent hlasů klonilo k odpovědi „NE“. Tato otázka sama o sobě vypovídá o tom, že u nás přímá volba zahrnuje určité procento voličů, ale sta procent nedosáhneme nikdy.

Graf č. 6: Napravení účasti ve volbách

zdroj: vlastní

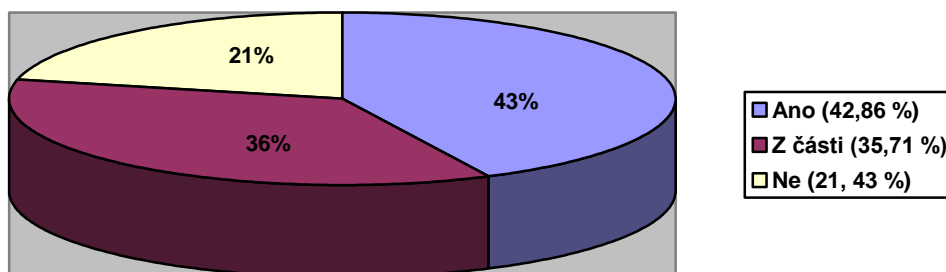
Z této otázky vyplynulo, že ač předešlých 27,78 procent k volbám nešlo, tak čtyřicet procent z nich by svou chybu nejradši napravilo.

Třetí otázka:

„Rozhodovali jste se na základě programu dané politické strany?“

Tato otázka měla zjistit, zda voliči vůbec berou na zřetel programy daných politických stran nebo jen koukají na jejich orientaci. Každý má jiné preference, každého přitahuje na určitých politických stranách něco jiného. Jak nám anketa ukázala, tak větší část voličů přihlíží hlavně k programu a další část z nich na program hledí aspoň z části.

Graf č.7: Rozhodovali jste se na základě programu dané politické strany?

zdroj: vlastní

Je tedy vidět, že ač 21 procent čerpá z jiných zdrojů nebo si zakládají na jiných vlastnostech politických stran, skoro 43 procent respondentů se programu drží a necelých 36 procent k němu alespoň přihlíží.

Čtvrtá otázka:

„Na základě čeho jste si vybrali svého favorita?“

Tato otázka byla určena respondentům, kteří v předchozí otázce zvolili odpověď číslo tři: „NE“. Odpovědi bylo spousta a hlavně byly různorodé. U této otázky jsem dal respondentům možnost vyjádřit se k otázce po svém, tudíž vyberu několik nejčastějších odpovědí.:

- Dle principu menšího zla
- Na základě osobní rešerše
- Na základě pravicového zaměření
- Osobní preference
- Orientace a programu politické strany
- Podle důvěryhodnosti

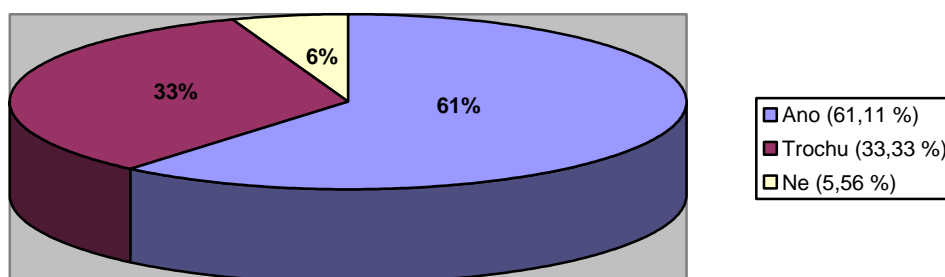
Nejvíce „hlasů“ měla odpověď „*Na základě osobní rešerše*“, což bylo poměrně hodně překvapivé. Podle mne je nejlepší způsob volby svého kandidáta pomocí vlastního průzkumu.

Pátá otázka:

„Sledujete politické dění?“

Ohledně voleb je tato otázka poměrně hodně důležitá. Je velmi apolitické dávat své hlasy, či rozhodovat o důvěryhodnosti politických stran na základě rady nebo na základě článků v médiích, kde je v poslední době těžké důvěřovat i předpovědi počasí.

Graf č. 8: Sledovanost politického dění

zdroj: vlastní

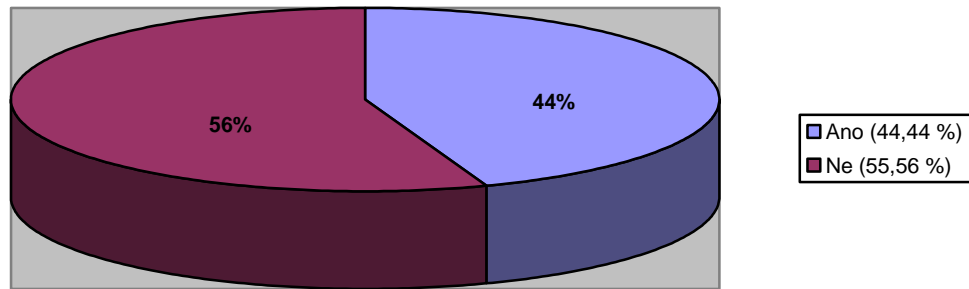
Je zajímavé, že 94 procent respondentů politické dění sleduje nebo alespoň z části, ale k volbám jich přes 28 procent nešlo.

Šestá otázka:

„Sledovali jste televizní diskuse?“

Televizní diskuse, kterých proběhlo víc než dost, byly poměrně zajímavé, už kvůli základním tématům, která se v diskusích řešila. Hodně lidem diskuse pomohly v budoucím rozhodování. Volič mohl snadno zjistit, na čem daným politickým stranám nejvíce záleží, jak jsou připravené řešit největší nynější problém Jihočeského kraje jako např.: stavba dálnice D3 a rychlostní silnice R3 a R4 nebo přístavba dalších dvou bloků jaderné elektrárny Temelín., která byla stejně opět odložena. Dají se také vyčíst z reakcí jednotlivých zástupců stran, jak jsou na danou diskusi a tudíž na volby připraveni.

Graf č.9: Sledovanost televizních diskusí

zdroj: vlastní

Určitě je důležité vědět, že voliči televizní diskuse aspoň z poloviny sledují. Pomocí těchto diskusí si člověk může snadno udělat obrázek na danou problematiku a jak jsou na jednotlivé body politické strany připraveny. Dá se i dobře z reakcí zástupců pol. stran vyčíst, jestli jsou na určité otázky a témata připraveni a v čem si nejsou vůbec jisti naopak se zakloktávají a neví jak odpovědět.

Sedmá otázka:

„Zúčastnili jste se nějaké diskuse v předvolební kampani jakékoliv politické strany?“

Tato otázka dostávala jednoznačné odpovědi a to sto procent „NE“. Je to prostě velmi zajímavá podívaná sledovat chování voličů, kteří na určité politické strany nadávají, u některých zase nadávají na vedení nebo na členy nebo kritizují jejich postupy. Ale nikdo nejde na politickou diskusi, kde si může vše objasnit, zeptat se na to, čemu nerozumí nebo vyjádřit svůj názor. Po přečtení novinového článku, které obsahovalo vyjádření k diskusi na aktuální politickou situaci, která proběhla na aule Jihočeské univerzity, kdy studenti již zmíněné školy nebyli schopni definovat proč nemají rádi danou politickou stranu, byl jsem překvapen ještě více.

Tato otázka není také úplně objektivní vzhledem k počtu dotazovaných respondentů. Pravdou ovšem je, že tyto diskuse bývají velmi často špatně

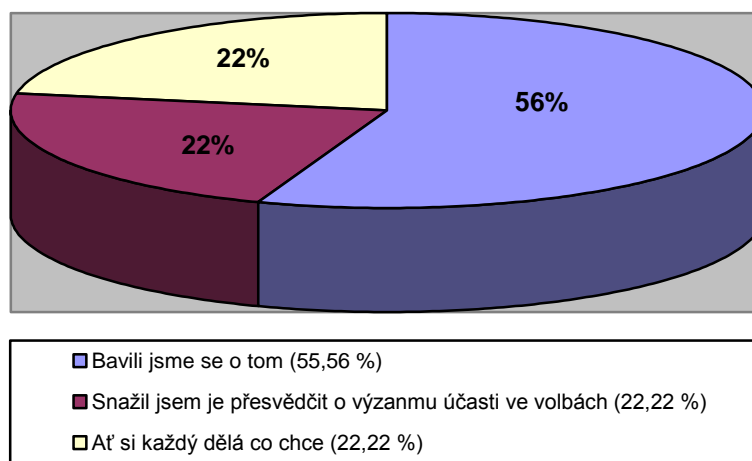
přístupné a kolikrát i před vlastní iniciativu není možné se takovýchto diskusí účastnit.

Osmá otázka:

„Nabádali jste své příbuzné, kamarády, kolegy z práce k účasti ve volbách“

O hodně hlasů politické strany přišly právě proto, že voliči byli k volbám velmi skeptičtí a po pozorování situace v parlamentu každý věřil tomu, že jejich hlas stejně nic nezmění a že ani neví koho by volili, tak radši nepůjdou volit vůbec. Z ankety vyplynulo, že většinou každý aktivní volič apeloval na své kamarády či kolegy, aby se voleb zúčastnili a využili své možnosti vyjádřit svůj názor anonymním hlasem. Pouze 22 procent hlasů byly přiřazeny k odpovědi „*At' si každý dělá, co chce*“.

Graf č. 10: Nabádavost přátel, kamarádů a kolegů k volební povinnosti

zdroj: vlastní

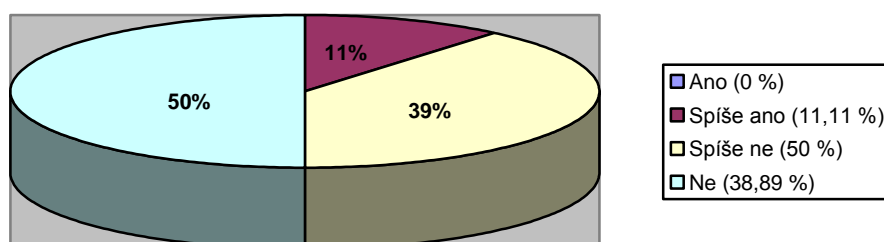
Je vidět, že většina voličů má zájem na tom, aby volí všichni. Kdyby tomu tak bylo, nebyly by nutné všechny ty demonstrace apod. Je to i základní povinností občana v demokratickém státě.

Devátá otázka:

„Souhlasíte s výsledkem voleb?“

Tato otázka mluví sama za sebe, takže jí není třeba nějak přibližovat. Vzhledem k nastalým demonstracím se dají odpovědi u této otázky poměrně dobře odhadnout. Pouze jedenáct procent hlasů odpovědělo, že jsou spíše spokojeni, ostatní respondenti vesměs volby odsuzovali.

Graf č. 11: Spokojenost s výsledky voleb

zdroj: vlastní

Opět se vracíme k tomu, že většina spokojená není, ale velká část voličů se voleb neúčastnila. To je jasný nepoměr.

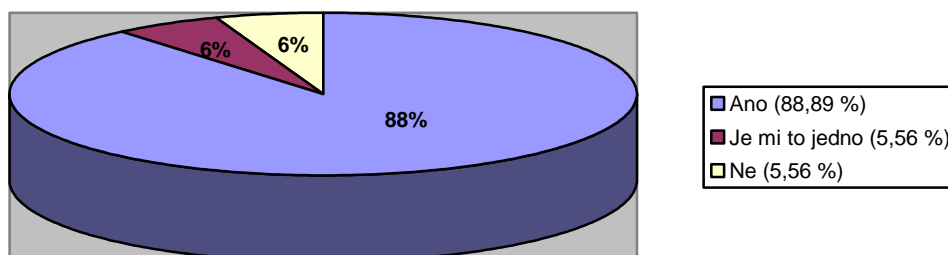
Desátá otázka:

„Souhlasíte s demonstracemi proti zastoupení KSČM ve vedení Jihočeského kraje?“

Tuto otázku by bylo dobré lépe přiblížit. V Jihočeském kraji sice vyhrála volby ČSSD, ale hned za nimi se umístila KSČM. Vzhledem k levicové orientaci obou stran a smluvené koalici, byly dosazeny na určité posty politici právě z KSČM. Nejvíce pak vzbudilo nepokoje oznámení o dosazení Vítězslavy Baborové do resortu školství. V tu chvíli se strhly vlny nepokojů, napsalo se několik petic proti tomuto obsazení a začaly se plánovat demonstrace na českobudějovickém náměstí Přemysla Otakara II. Tyto legální, oznámené akce doprovázené i jakýmsi doprovodným programem měly „odstranit“ KSČM

z vedení kraje, ale po řádně vyhraných a legálních volbách. Bohužel u nás principy demokracie už asi nejsou tím hlavním měřítkem a na tuto otázku odpovědělo osm a osmdesát procent lidí „Ano“.

Graf č. 12: Souhlasnost s demonstracemi proti KSČM

zdroj: vlastní

Jak je tedy možné, že voliči, i když v tomto případě by se dalo říci spíše občané, protestují proti realitě, která byla legálně ustanovena pomocí přímých voleb a chovají se tudíž tak, kvůli čemu se snaží KSČM ze školství odstranit.

Jedenáctá otázka:

„Proč?“

Tato otázka byla nepovinná, protože na ní odpovídali pouze respondenti s negativním postojem vůči výše zmíněným demonstracím. Dá se říci, že těch pár respondentů s tímto postojem mělo vesměs stejné odpovědi, tudíž zde budu jednu citovat:

„I když nesouhlasím s programem KSČM, volby dopadly jak dopadly a na nás je, abychom je respektovali a nechovali se jak antidemokrati – vy se nám nelíbíte, tak pryč s Vámi. Kdo s tím nesouhlasí, má šanci to změnit v nadcházejících volbách. Navíc mi to přijde jako kdyby skladník mluvil šéřům do toho, koho obsadí do dozorčí rady.“

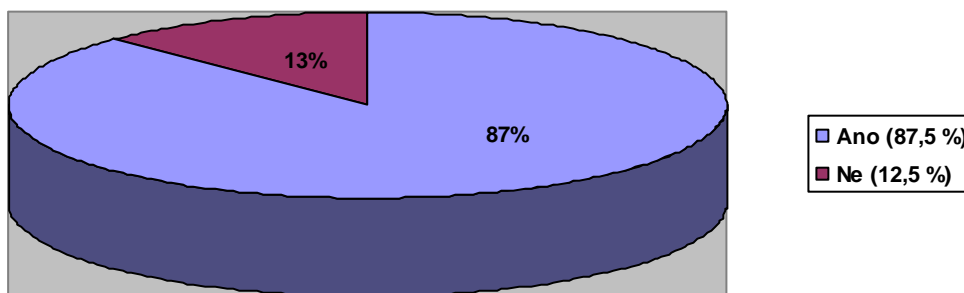
Je to přesná odpověď, která má logický základ a ztotožňují se s ní všichni respondenti, kteří nesouhlasí s demonstracemi proti KSČM. Je dobré vědět, že ne všichni přemýšlejí pouze černobíle.

Dvanáctá otázka:

„Účastnili jste se některé z demonstrací?“

Po desáté otázce by tato otázka měla být poměrně zřejmá a jasná, ale opak je pravdou. U desáté otázky, kdy jsem se ptal na názor lidí vůči demonstracím proti KSČM ve vedení kraje, byla většina odpovědí, že ano. Naopak u této otázky většina lidí odpověděla, že ne, což je opravdu divné. Z toho by vyplývalo, že většina souhlasí s demonstracemi, ale skoro nikdo se jich neúčastnil.

Graf č. 13: Účast na demonstracích proti KSČM

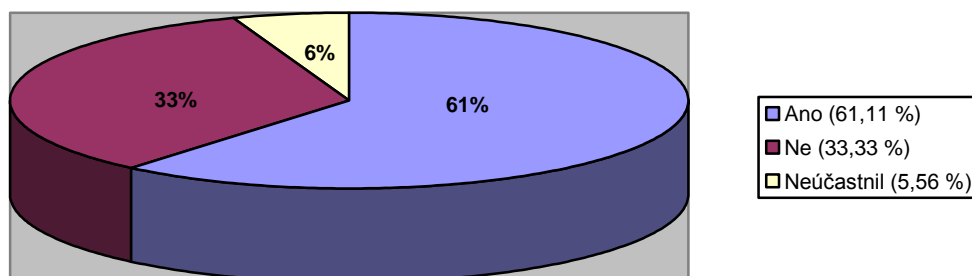
zdroj: vlastní

Třináctá otázka:

„Souhlasíte s přímou volbou prezidenta?“

V závěru ankety jsem využil situace a rovnou jsem se zeptal i na názor voličů vůči nově zavedené přímé volbě prezidenta. Dle mého názoru je tato nově zavedená volba příliš unáhleným krokem. Jak jsme již mohli vidět u předchozích otázek, voliči k volbám sice chodí, ale většinou všichni volí podle orientace nebo podle toho, kdo jim co poradí a u prezidenta by to tak určitě být nemělo. Výsledky jsou ovšem opačné. Ne výrazně, ale jsou.

Graf č. 14: Souhlasnost s přímou volbou prezidenta ČR

zdroj: vlastní

Většina respondentů s přímou volbou souhlasí, ale opět tato otázka není objektivní, vzhledem k počtu respondentů.

Čtrnáctá otázka:

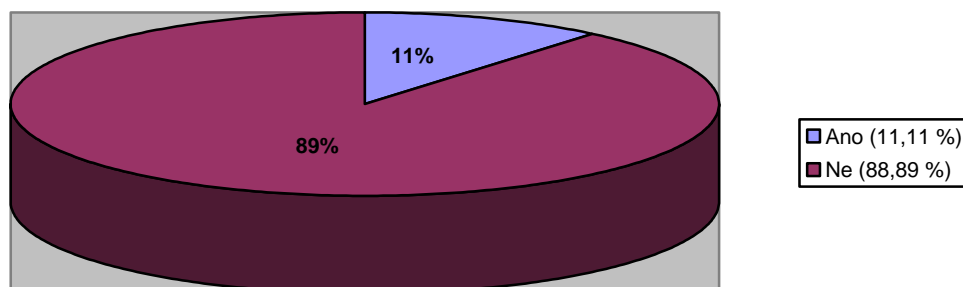
„Souhlasíte s výsledkem první historické přímé volby prezidenta?“

Samozřejmě když už jsem u té přímé prezidentské volby, je určitě dobré zjistit, jak jsou voliči s výsledkem spokojeni. Souboj se nejdříve strhl mezi „novými“ kandidáty, a pro spousty voličů neznámými, jako např.: prof. Franz. Jak se ovšem později ukázalo, konečný souboj spolu svedli dva největší kandidáti a to kníže Karel Schwarzenberg a bývalý premiér a předseda politické strany ČSSD Miloš Zeman. Bitvu nakonec o zlomek procent vyhrál Miloš Zeman. Podle mne je největším problémem zvědavost a chtivost lidí dokázat něco, co nikdo před nimi a tak se rozhodli volit kandidáty, kteří byli nějak výstřední nebo se něčím výrazně lišili od těch nejsilnějších a všeobecně známých kandidátů. Takže při průběhu prvního kola voleb byly hlasy velmi roztroušené a stálá základna pana Zemana stála za svým a pan Zeman vyhrál první kolo voleb poměrně snadno, na druhém místě pak skončil pan Schwarzenberg.

Druhé kolo už nebylo tak jednoznačné, ale přece jenom zvítězil pan Miloš Zeman s 54,80 procenty hlasy a Karel Schwarzenberg se 45,19 procenty hlasy skončil na druhé místě. Podle reakcí respondentů neskončily volby tak, jak by si přáli, ale opět si myslím, že je to dáno velkou procentuální roztroušeností hlasů

v první kole přímých voleb a menší účasti u kola druhého. Ale i tak vyhrál pan Miloš Zeman s velkým předstihem a na nás tudíž je tuto volbu respektovat.

Graf č. 15: Souhlasnost s výsledkem přímé volby prezidenta ČR

zdroj: vlastní

Vzhledem k výsledku krajských voleb nemohla být pro voliče uspokojivá ani volba prezidenta, kdy byl zvolen Miloš Zeman a bohužel pro většinu dotazovaných respondentů je pan Zeman něco podobného jako KSČM v některých resortech na krajském úřadě.

Patnáctá otázka:

„Myslíte si, že by volba prezidenta měla být přímá?“

U této otázky jsem opět respondentům ponechal volnou ruku v odpovědích. Myslím si, že k tomuto tématu se lépe hodí vyjádřit svůj názor, než jen odpovídat ano nebo ne. Pokusím se zde tedy vypsát nejvíce psané odpovědi.

- Hlas lidu je lepší než jen politiků.
- Dávat možnost lidem myslet si, že jsou jazýčkem vah moci a že se rozhodují sami.
- Určitě ano, aby mohli rozhodovat občané, ovšem po letošní zkušenosti je to nesmysl.
- Každý se může rozhodnout podle svého zaměření, vybrat si vhodného kandidáta. Otázkou zůstává, jak dalece jsou lidé při své volbě objektivní. Většinou se

přikloní k populisticky laděné kampani, aniž by uvažovali o morálních vlastnostech toho kterého kandidáta. Nakonec výsledky voleb ukazují velmi názorně na úroveň a vyspělost české společnosti.

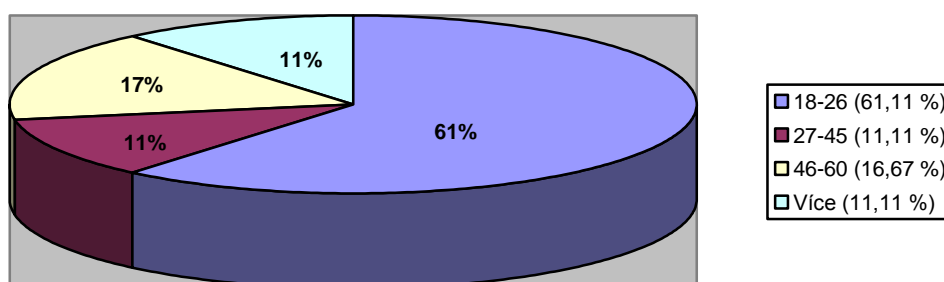
- Myslím si, že by neměla být přímá, protože prezident nemá takové pravomoci, aby to k něčemu vůbec bylo a mohl něco změnit. Naopak si myslím, že stačí to, že v kraji obvykle stojí zastoupení v opozici s vládou a hádají se, místo toho, aby něco vyřešili, a teď ještě bude opoziční prezident vůči současné vládě, aby toho nebylo málo. Ať souhlasím nebo ne s vládou, co byla rozpuštěna, prezident šel evidentně proti staré většině vlády, když jmenoval úřednickou a to je příklad toho jak to může „skvěle“ fungovat rovnou ve třech vrstvách naší politiky. Hádat se a nic nevyřešit.

Šestnáctá otázka:

„Věk?“

Tato otázka slouží pouze k orientačnímu zjištění, jak široká škála respondentů odpovídala na mnou vypsanou anketu. Samozřejmě nejsilnější skupinou byli určitě mladí, už kvůli mé věkové kategorii, kdy hlavním zdrojem mých odpovědí byli mí spolužáci, či kolegové ze školy.

Graf č. 16: Věk respondentů

zdroj: vlastní

Co nám tedy ankety řekla? Určitě se nemůžeme spoléhat na hlasy voličů, jakožto na hlasy rozdané na základě síly volebního programu. Jak nám anketa ukázala, většina lidí se rozhoduje podle ideologické orientace, aniž by znala

program dané strany. Nesledují zájmy strany, ani se moc neúčastní různých diskusí. Nabízí se tedy otázka, k čemu jsou volby dobré? Lidé stejně volí většinou podle toho, jak je jejich kandidát orientovaný. Už z principu by se asi nestalo, aby pravicový volič zvolil levicového kandidáta. Je vůbec dobré ideologické rozdělení stran? Jak je vidno, nejvíce vědomí voličů ovlivňuje sice právě tato vlastnost politických stran, ale na druhou stranu ovlivňují voličovu mysl natolik, že není pak sám schopen racionálně uvažovat na základě programů a kampaní všech ostatních kandidátů.

Velmi zajímavou částí je sledovat chování lidí po volbách. Jak jsme mohli vidět, většina voličů nebyla s výsledkem spokojena, ale zase se jich spousta ani neúčastnila. To si přece vzájemně odporuje. Uvidíme při následujících volbách do poslanecké sněmovny v roce 2014, jestli se voliči poučili nebo jsou vůči volbám stále stejně skeptičtí. Když se ale vrátím k povolebním nepokojům. Spousta respondentů souhlasí s demonstracemi proti zastoupení KSČM ve vedení Jihočeského kraje, konkrétně v resortu školství a kultury, ale skoro nikdo se těchto demonstrací neúčastnil. Čím to je? Že by jim morální aspekty nedovolily účastnit se těchto demonstrací, protože tuší, že sice to má svůj smysl, ale jsou proti demokratické a neopodstatněné? Nebo je to tím, že dnešní moderní elektronická doba převládá v úsilí voličů a všichni jsou schopni demonstrovat pomocí svých počítačů, ale na veřejnost už nejde nikdo? Každopádně dle mého názoru nám tyto volby ukázaly, že ač občané České republiky chtějí udržet demokracii a nelíbí se jim zastoupení nedemokratické strany ve vedení ne jen jejich kraje, začnou se hned a bez otálení chovat stejně nedemokraticky jako to, proti čemu bojují.

Z mého pohledu je zastoupení KSČM ve vedení kraje dobrým krokem, protože je to dobrý podnět k zažehnutí pozornosti u všech občanů vůči volbám a ke zlepšení pozornosti vůči celé politické situaci. Hlavně po předešlém období, kdy pravicové strany znevážily důvěru svých voličů, je každá změna dobrým podnětem ke zlepšení, ale samozřejmě to může směřovat i ke zhoršení celé situace, jak si většina mladých voličů myslí.

2.2. 2013 pořádalo Hnutí za Přímou Demokracii v aule Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích konferenci s veřejnou debatou pod titulem Demokracie versus totalita ve 21. století. Cílem konference byla snaha o vyvolání seriózní debaty mezi organizátory studentských protestů proti působení členů KSČM v krajské politice (což ovšem na konferenci zástupci studentů ostře

popřeli...) a jejich odpůrců.

Za organizátory studentských protestů přijali pozvání na konferenci Šimon Heller (student Pedagogické fakulty JU, člen KDU-ČSL), Mgr. Martin Rosocha (Gymnázium Třeboň), PhDr. Jan Samohýl, Th.D. (Teologická fakulta JU, Jihočeši 2012) a Michal Doležel (Sokol Brno I). Druhou stranu reprezentoval JUDr. Vojtěch Filip (předseda KSČM) a Mgr. Vít Strobach, Ph.D. (historik, člen iniciativy ProAlt). Za nezávislé osobnosti, které se dosud neangažovali na žádné z obou stran, byli přítomni Doc. PhDr. Lukáš Valeš, Ph.D. (politolog, Vysoká škola evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích), známý umělec a disident Milan Kohout, Ing. Jaroslav Plucar (Hnutí za Přímou Demokracii) a PhDr. Milan Valach, Ph.D. (filosof, mluvčí Hnutí za Přímou Demokracii). Hejtman Jihočeského kraje Mgr. Jiří Zimola a rektor JU prof. Libor Grubhoffer se z účasti na konferenci omluvili, ale zaslali své příspěvky, které moderátor veřejně přečetl.

Po bloku krátkých referátů pozvaných hostů následovala panelová diskuse mezi hosty a v závěru otevřená diskuse pro přítomné „diváky“. Těch dorazilo něco přes sto. Zajímavé bylo, že nedorazil téměř žádný student z řad protestujících, tedy těch, o kterých jsme slyšeli v hlavních zpravodajstvích veřejnoprávní televize. Na Českobudějovicku v tu dobu ale zrovna začaly jarní prázdniny.

Úvodní příspěvky hostů budou uvedeny a dostupné v připravovaném elektronickém sborníku z konference. Jejich obsah byl ale předem odhadnutelný. Zatímco zástupci protestujících studentů a jejich podporovatelů opakovali známé antikomunistické argumenty a obhajovali demokratičnost svých postupů, odpůrci poukazovali především na nekorektnost studentských argumentů a jejich postupu v případě protestů, které považovali za nedemokratické. Řečníci z řad nezávislých osobností upozorňovali na nepřijatelné černobílé hodnocení situace a nebezpečí zastydlého antikomunismu (slovy Milana Kohouta). Nešetřili ovšem ani KSČM a současný establishment.

Na tenký led vstoupil teolog Jan Samohýl, který se ve svém referátu pustil do kritiky samotného Karla Marxe, o kterém prohlásil, že byl pouze průměrným myslitelem, že nebyl filosofem, ale pouze redaktorem. Přítomní levicově orientovaní (byť napravo sedící) hosté palbu okamžitě opětovali, s čímž ovšem musel doktor teologie Samohýl předem počítat.

Moderátor akce si již nepamatuje přesný okamžik, kdy se prvotní pokus o debatu zvrhl spíš v přestřelku, při které pomalu stoupala míra emocí části diskutujících i posluchačů. První závan adrenalinu ale přišel prakticky okamžitě, jak hosté získali prostor k vzájemným výměnám názorů. Emoce vygradovaly v okamžiku, kdy se do diskuse zapojili i posluchači.

Nechci se zde věnovat jistě subjektivnímu hodnocení kvality diskusních příspěvků a erudice jednotlivých diskutujících, úrovní argumentace ovšem nebyly diskutující strany vyrovnané. Ani jedné ze stran. Určitá povrchnost argumentace a neustálé opakování argumentů po vzoru poškrábané gramofonové desky zřejmě způsobilo, že i diskutující z řad neangažovaných osobností, se postupně přiklonili na stranu opozice proti zástupcům a podporovatelům studentské antikomunistické iniciativy. Chci být nestranný a nekritizovat. Studenti by ovšem měli být ochotni alespoň v rámci diskuse se svými kritiky vystoupit z černobílého uvažování a přijmout svět barvitý a pluralitní, na což se snažili jejich oponenti po celou dobu konference upozorňovat.

Záměrem českobudějovické konference bylo upozornit na nedostatek demokratického dialogu mezi oběma stranami, vyvolání korektní debaty a pokus o nalezení řešení. Bohužel, nepovedlo se. Zástupci studentů se se svými odpůrci v diskusi zkrátka nesešli.¹⁵

Konference se zúčastnila i Jana Valdřová z pedagogické fakulty Jihočeské univerzity. Sepsala zprávu o celé konferenci, která byla zaměřená na sledování a chování studentů v rámci této konference. Kompletní znění této zprávy mi poskytl rektor Vysoké školy evropských a regionálních studií doc. Dr. Lubomír Pána, Ph.D. a dovolím si ji zde citovat:

„Zúčastnila jsem se konference jako posluchačka a nestačila jsem se divit. Od dvou do půl šesté nebyli "jihočeští studenti" (počtem nevýrazná, zato hlasitá část a médii oblíbená jihočeské studující obce) schopni zformulovat své cíle a stanoviska. O tom svědčí otázka jednoho již opravdu netrpělivého posluchače po třech a půl hodinách jednání: „O co vám vlastně jde? Vadí vám paní Baborová, nebo to, že je komunistka?“ „Jihočeští studenti“ předvedli morální apely, citace Masaryka místo konkrétních postojů a cílů, povrchní přístupy, neznalosti. Že se třeboňský učitel Rosocha, který demonstrace rozpoutal, se

¹⁵MEŠKAN, V. Jak se studenti ne/sešli se svými odpůrci, *Britské listy*, 2013, ISSN 1213-1792

studenty a studentkami zřejmě ani nijak aktivně nebavil na téma socialismu, považují za skandální a neodpuštělné. Jednoho ze zástupců „jihočeských studentů“ jsem se soukromě zeptala, co ví o socialismu: "No, že se například nesměly nosit dlouhé vlasy". Moje odpověď: "Není to málo na demonstrace? Nebylo to všechno složitější?"...

Není sporu o tom, že „jihočeští studenti“ vědí o socialismu příliš málo. Možná i proto, že jsou mladí, ale hlavně proto, že se prostě po názorech a faktech nepídí, jak nejlépe ukázala odpověď treboňského učitele. Nemají to jednoduché – stále ještě nemáme kvalitní analýzy té doby, nebo alespoň ne takové, které by vešly do povědomí, a už vůbec zřejmě nestačí reflexe socialismu v učebnicích. V nejasné narážce kolega Heller mínil, že je nežádoucí psát bakalářské práce na téma komunismus. Opravdu? U nás na JČU? Na místě těch, kteří „jihočeské studenty“ podpořili, bych si přízeň rozmyslela. Alespoň do té doby, než si dotyční vyjasní, o co jim jde a co aktuálně dělat. Na konferenci jsme zažili jejich veletoč od „Nejsme proti výsledkům voleb“ přes „Nejsme proti paní Baborové osobně“ až po mlžící „Jsme proti principům, které zastává paní Baborová“. Slabá účast studujících, kteří to mají k místu konference pár kroků, svědčí o tom, že mají jiné priority než pronásledovat radní, která ani nestihla nastoupit do funkce. Řeší, jak sehnat práci ještě při studiu, jak slušně bydlet, jak zaplatit drahé pomůcky, studium a budoucí „zápisné“, jak se po ukončení studia nestat „sockami“.

Zarazila mě odpověď učitele Rosochy na mou otázku, zda debatoval se žáky a žákyněmi, proč byli rodiče některých v KSČ: „Na to jsem se jich neptal, to se jich musíte zeptat vy, paní Valdřová“.

Vážení „jihočeští studenti“, obraťte své aktivity tímto směrem. A omluvte se jedné učitelce, které jste zničili psychické a fyzické zdraví a chuť do smysluplné práce možná na mnoho let dopředu. Tak jsem došla k závěru, že se studenty je znovu obratně manipulováno, minimálně ze strany učitele Rasochy (kdo stojí v pozadí?).¹⁶

¹⁶ VALDAROVÁ, J. Studenti nebyli schopni zformulovat stanovisko. *Britské listy*, 5.2.2013, České Budějovice [cit. 2013-06-08] Jihočeská univerzita, Pedagogická fakulta

Závěr

Hlavním cílem této bakalářské práce bylo srovnání politických programů a kampaní, kterými si snažili své voliče přetáhnout na svou stranu. Srovnat je s minulým volebním obdobím, porovnat co se změnilo, v čem bylo jádro úspěchu daných politických stran.

Dá se říci, že ČSSD, která se svou kampaní v roce 2008 udělala převrat ve významu politické kampaně. Její jednoduchá hesla a zaměření vzbudilo u ostatních stran takový rozruch, že se vlastně nevěnovali svým programům, ale místo toho ve svých kampaních naráželi právě na body a hesla kampaně ČSSD. Letos sice ČSSD s takovou to kampaní nepřišla, ale letos byla také úplně jiná situace. Po problémech, které způsobila pravice v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR nebylo ani nijak třeba tlačit své programy a kampaně do voličů, protože ty sami byli znechuceni politickou situací, odehrávající se na území ČR v poslední dvou letech a buď k volbám nešli nebo ano, ale volili spíše levici.

Volební plán měli jednoznačně nejsilnější Jihočeši 2012. Jejich program, rozepsaný ve všech ohledech a s cílem zaujmout krajské občany svojí iniciativou v dostavbě dálnice, ale i rozvoji zemědělství nebo podpory školství určitě zaujme ne jednoho voliče. Jediné co je asi jejich nevýhodou je nečitelnost programu. Vzhledem k velké rozsáhlosti, je velmi dlouhý, navíc psaný malým písmem, tudíž pro starší lidi velmi nepřehledný a obtížný k osobní rešerši. Svojí sbahou atké dosáhli poměrně velkého úspěchu, když se ve výsledku voleb umístili na třetím místě se skoro 15 procenty hlasy. Musím ještě vyzdvihnout program ODS, který svou obsáhlostí a výřečností plnil svoji úlohu na sto procent. Je jen škoda, že si pravice udělala velmi špatnou „reklamu“ v Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky. Co je zarážející, je slabost volebního programu KSČM, který je napsán velmi skromně a ještě k tomu některé oblasti jsou velmi, velmi slabě popsány a i tak tato strana si dokázala vybojovat ve výsledku druhé místo. Je prostě vidět, že jejich voličská základna je stále silná a poctivá, co se týče docházky k volbám.

Volby ovšem tedy vyhrála ČSSD, která těžila z malé volení účasti a chyb pravice v Parlamentu ČR. Na druhém místě se umístila KSČM ze stejného důvodu jako ČSSD. ODS se ve výsledku propadli až na čtvrté místo. Je to z jejich

strany velká ostuda a doufejme, že i motivace do dalších volebních období.

Dalším bodem byla anketa, která sám ukázala také mnoho zajímavých věcí. Určitě se nemůžeme spoléhat na hlasy voličů, jakožto na hlasy rozdané na základě síly volebního programu. Jak nám anketa ukázala, většina lidí se rozhoduje podle ideologické orientace, aniž by znala program dané strany. Nesledují zájmy strany, ani se moc neúčastní různých diskusí. Nabízí se tedy otázka, k čemu jsou volby dobré? Lidé stejně volí většinou podle toho, jak je jejich kandidát orientovaný. Už z principu by se asi nestalo, aby pravicový volič zvolil levicového kandidáta. Je vůbec dobré ideologické rozdělení stran? Jak je vidno, nejvíce vědomí voličů ovlivňuje sice právě tato vlastnost politických stran, ale na druhou stranu ovlivňují voličovu mysl natolik, že není pak sám schopen racionálně uvažovat na základě programů a kampaní všech ostatních kandidátů.

Velmi zajímavým tématem byly demonstrace vzniklé kvůli obsazenosti resortu školství a kultury Komunistickou stranou Čech a Moravy. K tomuto tématu bych si dovilil použít závěrečné vyjádření Akademického senátu Vysoké školy evropských a regionálních studií, o.p.s. se kterým se plně ztotožňuji.:

Charakter současného protestního hnutí zformovaného po nedávných krajských volbách v Jihočeském kraji vede Akademický senát Vysoké školy evropských a regionálních studií v Č. Budějovicích k vyjádření stanoviska, které vychází z dojmu nepochopení či přímo dezinterpretace iniciátory a sympatizanty protestu. Celý spor o odvolání členky Rady Jihočeského kraje je bohužel výrazně politizován, přičemž samotná podstata tohoto „pseudosporu“ je ve svém jádru zcela prostá. Pokud vycházíme z premisy, že krajské volby se konaly v konsolidovaném demokratickém systému, že jejich zákonný průběh a charakter nebyl ničím a nikým narušen či zpochybněn, je jedním ze základních principů demokracie uznávání definitivnosti voleb po jejich vyhlášení, který je respektován všemi občany bez ohledu na jejich politický názor, projevený ve volbách.

Důvod tohoto respektu k výsledku voleb vychází ze samotné podstaty nositele suverenity legální moci v České republice, jímž jsou občané/voliči. Ti a nikdo jiný legálním a legitimním způsobem voleb formují zastupitelské sbory na všech úrovních.

Popřít tento způsob vytváření veřejné vůle, popřít zpětně po volbách legitimnost zvolených kandidátů a žádat jejich odstoupení znamená výrazný zásah

do samotných principů zastupitelské demokracie, neboť takovýmto popřením směřujeme k upírání svobodné vůle těm občanům, kteří jim ve volbách projeví podporu. Demokracie neznámá pouze právo zvolit ty, které preferujeme, ale respektovat také ty, kteří byli zvoleni našimi soupeři. Zřejmě jen málokdo by rozporoval historickou vinu KSČ (KSČM) v naší zemi a její nedostatečné vyrovnání se s vlastní minulostí. Nicméně jsme nuceni respektovat volební hlas 37 tisíc jihočeských voličů, kteří umístili tuto stranu na druhou nejvyšší příčku žebříčku volebních výsledků.

Pokud se chceme zvat demokraty, tak i přes onu historickou pachuť není možné zvoleného zástupce této strany odvolávat z jeho funkce pouze pro jeho politickou příslušnost. Opět bychom se dostávali k nedemokratické tendenci, k přístupu, který by byl v silném rozporu s Listinou základních práv a svobod, která v článku 21, odstavec 4 uvádí: „Občané mají za rovných podmínek přístup k voleným a jiným veřejným funkcím“. Tedy i ti, se kterými se z politických důvodů neztotožňujeme. Dále článek 3 Listiny v odstavci 1 uvádí, že „základní práva a svobody se zaručují všem bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení“. Tedy pokud máme za výsledek voleb a podobu krajské Rady Jihočeského kraje někoho kritizovat, nejsou to jistě legálně a legitimně zvolení zastupitelé, ale čistě a pouze voliči, kteří svým hlasováním rozhodli. Otázky protestního hnutí a jejich apely by měly být primárně směřovány k té části občanů, kteří se nepodíleli na krajských volbách, kde volební účast nedosáhla ani 39 %. Občané mají takové politiky, které si sami zvolí, neboť nikdo jiný to za ně nedělá.

Akademický senát VŠERS spatřuje iniciativu protestního hnutí za vítaný impuls k diskusi v české občanské společnosti, která doufejme v odkazu na tuto událost, přijme zodpovědnější přístup nejen ke svým demokratickým právům, ale i povinnostem.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Literární zdroje

1. BALÍK, S., KYLOUŠEK, J., *Krajské volby v České republice 2004*. Brno : Masarykova univerzita v Brně, 2005. s. 235. ISBN 80-210-3880-2
2. KREJČÍ, O., *nová kniha o volbách*, Příbram : PBTisk, 2006, ISBN 80-86946-01-0
3. Ústavní zákon č.1/1993, Ústava České republiky, čl. 102
4. HIRTLOVÁ, P., SRB, V. *České volební principy v proměnách času*. Kolín, 2006, s. 65. ISBN 80-86879-07-0
5. EIBL, O., HLAVÍK, V., KYLOUŠEK, J., PINK, M., *Krajské volby 2008*. Brno : CDK, 2009. s.175. ISBN 978-80-7325-187-1
6. MEŠKAN, V., Jak se studenti ne/sešli se svými odpůrci, *Britské listy*, 2013, ISSN 1213-1792
7. VALDAROVÁ, J., *Studenti nebyli schopni zformulovat stanovisko*, 5.2.2013 [cit. 2013-06-08] Jihočeská univerzita, Pedagogická fakulta

Elektronické zdroje

1. *Zákon č.130/2000 Sb.*, [online]. Respekt k přirozeným právům člověka, 12.4.2000, [cit. 2013-08-05], dostupné z WWW: <<http://www.helcom.cz/download/integrace/053kvolby.pdf>>
2. *Metody pro přepočítání hlasů* [cit. 2013-04-05] [online] poslední aktualizace 3.10.2012, dostupné z WWW: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/metody_pro_prepecet_hlasu_na_mandaty>
3. *Anketa nebo sociologický průzkum?* [online]. Výzkumy Soukup, 2009 [cit. 2013-08-06]. Dostupné z WWW: <<http://www.vyzkumysoukup.cz/regionalni-rozvoj/anketa-nebo-pruzkum/>>
4. *Volební program ODS* [online]. 2012 [cit. 2012-29-11] Dostupné z WWW: <<http://www.modrenoviny.cz/plne-zneni-volebniho-programu-pro-krajske-volby-2012.html>>

5. *Volební program ČSSD* [online]. 2012 [cit. 2012-29-11] Dostupné z WWW: <<http://jihocesky.cssd.cz/volby-do-zastupitelstev/a3035.html>>
6. *Volební program KDU-ČSL* [online]. 2012 [cit. 2012-29-11] Dostupné z WWW: <<http://jiznicechy.kdu.cz/Krajske-volby/Program.aspx>>
7. *Volební program ODS* [online]. 2012 [cit. 2012-29-11] Dostupné z WWW: <<http://www.modrenoviny.cz/plne-zneni-volebniho-programu-pro-krajske-volby-2012.html>>
8. *Volební program Jihočeši 2012* [online]. 2012 [cit. 2012-29-11] Dostupné z WWW: <http://www.jihocesi2012.cz/prilohy/Volebni_program_brozura_150x150_pro_web.pdf>
9. *Volební program KSČM* [online]. 2012 [cit. 2012-29-11] Dostupné z WWW: <<http://www.kscm.cz/volby-a-akce/krajska-zastupitelstva4/kandidatni-listiny-do-krajskych-zastupitelstev-2012/jihocesky-kraj/rsdr-petr-brany/67464/volebni-program-do-kz-jihoceskeho-kraje>>
10. *Asociace krajů ČR* [cit. 2013-04-05][online]. Praha. Změněno 4.12.2008. dostupné z WWW:<http://www.asociacekrajy.cz/vismo5/dokumenty2.asp?id_or_g=450022&id=152163&p1=1002>
11. *Dostavba jaderné elektrárny Temelín* [online]. Skupina ČEZ, 2013 [cit. 2013-05-06]. Dostupné z WWW: <<http://www.cez.cz/cs/vyroba-elektriny/zvazovana-dostavba-elektrany-temelin.html>>

SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

Tabulka č. 1: Výsledky kraj. voleb do zastupitelstva JČ kraje roku 2008	25
Graf č. 1: Výsledky voleb do zastupitelstva JČ kraje 2008	25
Graf č. 2: Předvolební výsledky voleb do zastupitelstva JČ kraje 2012	27
Graf č. 3: Výsledky voleb do zastupitelstva JČ kraje 2012	28
Graf č. 4: Porovnání výsledků voleb do zast. JČ kraje 2008/2012	29
Graf č. 5: Účas ve volbách do zastupitelstva JČ kraje roku 2012	31
Graf č. 6: Napravení účasti ve volbách	32
Graf č. 7: Rozhodnutí na základě programu dané pol. strany	32
Graf č. 8: Sledovanost politického dění	34
Graf č. 9: Sledovanost televizních diskusí	35
Graf č. 10: Nabádavost přátel, kamarádů a kolegů k vol. povinnosti	36
Graf č. 11: Spokojenost s výsledky voleb	37
Graf č. 12: Souhlasnost s demonstracemi proti KSČM	38
Graf č. 13: Účast na demonstracích proti KSČM	39
Graf č. 14: Souhlasnost s přímou volbou prezidenta	40
Graf č. 15: Souhlasnost s výsledkem přímé volby prezidenta ČR	41
Graf č. 16: Věk respondentů	42